

ס ר ס

1952

150 פר

אלף

בנאום גדול שנשא מן אבא אבן בני-יורק (ר) מאמרו של אהרן אמיר בגליון זה) הוכיח שכאדם רציני הוא נותן דעתו גם על כיוון רוחני הגובר והולך בהמוני הנוער העברי. כיוון ש"אלף" משמש לו במה ספרותית ומרכזי-העברים-הצעירים ביטוי צבורי-פוליטי. בעקבות השימוש הלשוני המטעה, הריהו קורא לזה כיוון "כנעני". לפי העתונות רואה מר אבן סכנה רצינית, בהלכי הרוח ה"כנעניים" בקרב הדור הצברי, באפשרות של תהום שתוצר בין ישראל והגולה.

"הארץ" הודרו להגיב על דבריו אלה של השגריר. יום לאחר שהופיעה בו הידיעה עליהם יצא במאמר ראשי בשם "תהום בין ישראל והגולה" (7.3.52). תחת הכותרת הזאת יצא העתון החשוב, שמתוך צניעות עקיבה נמנע כל השנים האלו לפרסם כל דבר הנוגע במישרים בתופעה ה"כנענית". בלימוד סגוריה מעניינת על זאת — להפתעת רבים מקוראיו, מן הסתם. ה"עברים" עצמם יקבלו את הסגוריה ברגשות מעורבים.

סכנת ה"תהום", אומר כותבו העמקן של המאמר-הראשי, אינה מדומה. אבל "האש" מה, הוא חש להסתייג, אינה רובצת על הנוער הישראלי בלבד. גם מנהיגי הציור נות, בתפוצות הגולה" נושאים בחלק מן האחריות, בעיקר כמובן אלה שבאמריקה. אם כה ואם כה, "יטעו אלה שאינם מבק" שים לראות בהלכירוח כנעניים אלה מעין "בני-על" על הרגשת, אתה בחרתנו מצד בחורים ישראליים מפונקים". גדולה מזו: "השאיפה להתקשר עם התקופה הקדומה ביותר של עם ישראל, ההתענינות בתולדות התרבות העתיקה והקדמונית, יחס של קרבה אל כל שאר העמים שאיפסעם חיו בתחור הארץ הזאת ותחום אזורה — כל אלה הרי הן הופעה טבעית שאף היא עדיה להעשיר את תרבותנו ולהרחיב את גופנו מעבר לפרובינציאליות וצרות לאומית-דתית שמהם יש להסתייג בהחלט".

משפט גרמני טפוזי ומסורבל זה נותן ביטוי — דומה, זו פעם ראשונה בעתונות המקומית מאז הופעת "אלף" בזירה — ליחס שיש בו נסיון של הבנה לתופעה ה"כנענית", ללא כל מאמץ להשיגה. דבר זה עצמו לא נוכל שלא להעריכו. בתוך הלך-הרגש של הצבוריות הרשמית, ככל זרמיה, דרוש גם לזאת נופך של אומץ-לב אינטלקטואלי. מן הסוג ש"הארץ" משתבח בו מזמן לזמן. גילויים אלה על הרוב הם טיפוסים, ובדרך כלל נמצאים פתאום לפני אנשים המחזיקים-ומחזיקים אחריהם. טבעית תהיה שמחתנו על כך.

אבל, מיד לאחר גילויי ההבנה המאופקים באה קריאה מפתיעה אל "הדעות הגולה": גם היא, תוכל להשתתף במסע זה לעבר תחומים שמשכילי ברודי לא ידעו עליהם" וכו'. "המחקרים האלה והמחשבות הנכונות בתוצאתם גם הם שייכים ליהדות רחבה יותר מזו שאותה ידע העם בימי גלותו הארוכים". ככה, הטלית היהודית ה"בלה והרחומה נפרשת גם על אלה המור"דים קשיהעורף. בחורים טובים הם כולם. בעצם כוונתם רצויה. ואם אין כוונתם (סוף בע' 16)

שלום לצורך מלחמה

1970 ווללה חאן, יונת-שלום שחומה, מעופף בין קאראצ'י, בגדאד וקאהיר ועלה-ריות בפיו. בתוך כך טס מר וולטר איתן לניו-דלהי. מר דיבון, מתשובי צעירי משרד-החוץ הישראלי, טס לפאריס בשליחות דחופה. אמרו: להפגש עם אישיות לבנונית שאין מפרשים בשמה. בקאהיר דנים בעסק רב באפשרות של שלום עם ישראל, בעקבות ידיעות דחופות מפאריס". עתון קאהירי נכבד מספר שבממשלה המצרית בשלה והולכת ההחלטה לעשות שלום עם ישראל, והנסיך עבאס חלים, בן משפחת המלוכה, שותף בשערוריית הנשק המצרית בתקופת מלחמת פלשטיין וראש, "ארגון הפעלים המצרים", עומד במאמר מפורש. בעתון צרפתי באלקסנדריה, על היתרונות שיהיו בשלום עם ישראל. גם בבירות רווחות שמועות חזקות על שלום הממשמש ובא. וגם הידיעה שממשלת מצרים מונעת את חני אהין משוב מפקיסטאן לקאהיר, ידיעה שכנראה יש לה יסוד, מתלבט יפה בתמונה חדשה זו של יזמה פציפיסטית.

האפשרות של שלום קרוב בין מצרים לישראל שימשה, לפי הידיעות שבעתונות, נושא עיקרי בפגישה בין אבא אבן לדין אצ'סון בוושינגטון, ומן הסתם זה גם ציר עיקרי בשיחותיו של משה שרת בלונדון. ונשיא הציונים באמריקה, מר ב. בראודי, מכריז בבואו לישראל כי "הדיפלומטיה האמריקאית זוכה עתה להצלחה ניכרת". הידיעות על נכונותן של "מדינות ערב" לפתוח במשא ומתן ישר עם ישראל — אומר העסקן הציבורי האמריקאי — "משמשות הוכחה נוספת למידת השפעתה של ארצות-הברית".

עבאס חלים, הנסיך המצרי הנזכר, מסביר שהחיל המצרי המרותק ברצועת עזה, חלק ניכר מאד מכלל הצבא של ארץ-היאור, נחזק מאד לצרכי הבטחון במצרים פנימה. הוא מוסיף ומט' עים את התועלת שתוכל לצמוח למצרים משי תוף-פעולה עם התעשייה הישראלית המפותחת. אכן, בתל-אביב, ברמת-גן ובחיפה — כך שמענו — כבר עושים חרשתיים מקומיים הכנות "תיאור לטיות" אופטימיות לחידוש היצוא אל המדינות השכנות.

(מעבר לדף)

קראו:

אינטגרציה" נוסח א. אבן

א. אבן

נוכח השכבה הגדולה, סוף —

ב. נהר

מאון המרחות בארץ הסרת

ע. הדרין

נפט ומדיניות בינלאומית

ולטר פוג

נוער "ש"ר"ל"י

מ. הצור

לירת הציויליזציה כמזרח

ש. אשבעל

ז. שניאור, הושף גנזיים

גימל

מה עכשו?

ז. בן-שלמה

מצבה המיוחד של ממשלת מצרים עתה, למול הגוש המערבי מזה ולמול התסיסה העזה מבית מזה, נותן מקום להנחה שהפעם תכונת השלום היא ממשית יותר מאשר בגילוייה הקודמים במרוצת השנים האחרונות. הלחץ האמריקאי המופעל עתה על כל מדינות הליגה הוא כנראה ממשי ביותר, ובהכרח מצפה אמריקה לתוצאות קרובות. הדיסוננסים הסוריים אינם מעלים ואינם מורידים הרבה (זכורה הופעתו של שוקיירי, חבר המשלחת הסורית בעצרת האו"ם האחרונה, שהתנבא להתפוררותה הקרובה של ישראל, וזכור נאומו של הרודן שישקלי לא-מכבר, כשטען לחיזוקה הצבאי והפנימי של סוריה לצורך חידוש המערכה נגד ישראל). הבריון החולש כיום על דמשק, הלא הוא עצמו מצדד בגלוי ב"גישה ראליסטית", בהצטרפות אל "פיקוד המזרח התיכון".

שלום הוא בכלל דבר חיובי, כמוכן, דרך כלל יש להעדיפו על מלחמה, ודרך כלל יש להעדיפו על מין מצב של קפאון טעון-חומר נפץ דוגמת זה השורר בין ישראל לשכנותיה מאז שוך הקרבות. גם במסיבות המיוחדות שבו אולי הוא צפוי עתה, יש בצדו סיכויים לכמה וכמה יתרונות חשובים, הן לישראל הן לתבל-העולם הזה כולו. אבל בכל מקרה ממשי יש לעמוד לא רק על מעלתו המוסרית של שלום באשר הוא שלום, ולא רק על תנאיו האפשריים של חוזה השלום, אלא גם על תכנו, על רקעו, על מטרותיו.

מלחמה בדרך כלל יש לה, או ראוי שתהינה לה, מטרות. והוא הדין גם בשלום.

השלום הזה, הצפוי אולי לבוא, מה הן אפוא מטרות יומיו, גורמי-החץ המערביים? ומה המטרות של העתידים להיות שותפים בו במישרים?

חשבוננו של הגוש המערבי ברור הוא. במזרח התיכון אדיר-הצפז לראות כיום בקום, פיקוד המזרח התיכון, שילכד במסגרתו את מדינות תבל-העולם הזה וצבאותיהן וישלב אותם שילוב מוחלט בתכניות האסטרטגיות הגלובאליות של הגוש המערבי, לקראת התמודדות עתידה עם רוסיה-הסובייטית. עם הקמת הפיקוד תהיה אפשרות לפתרון נוח של הסכסוך האנגלו-מצרי, לקיום השליטה המערבית על תעלת-סואץ, ויהיה סיכוי להשתקת כל התנגדות מקומית לתלות במערב באמצעות מנגנוני-הממשל המקומיים.

דעתו של מר אדווין רייט, ראש שרות-המודיעין-למזרח-התיכון במשרד-החץ האמריקאי, הדעה שהביע בפני 50 עורכי עתונים אמריקאים לפני צאתם למזרח התיכון, שישראל היא כוח זר ומפריע ב"שטח", היא סוף-סוף דעה מוסמכת למדי; ועל כל פנים ברי שמבחינת המערב אכן כוח זר ומפריע היא ישראל כל זמן שמצב-

המלחמה בינה לבין שכנותיה סביב מונע תכנון אסטרטגי אזורי שלם ואחיד. שלום בין ישראל למדינות הליגה הערבית הוא אפוא, מבחינת המערב, שלום לצורך התמודדות מזוינת מקיפה יותר, הרת-גורל הרבה יותר מזו שהתחוללה ב"1948 בנקודת-מוקד זו של המזרח. זהו שלום שהוא תנאי חשוב לתכונת-מלחמה, שלום לצורך מלחמה.

השלום הזה הצפוי לבוא, כדרך רוב הסכמי-שלום ודאי כרוך יהיה בויתורים הדדיים מצד הנוגעים בדבר. פה ושם ודאי ייעשו תיקונים טריטוריאליים, פה ושם יהיו אינטרסים, שקנו להם חוקה כלשהי הודות לשיתוק יחסי המשק ההדדיים בין ישראל לשכנותיה, רואים עצמם נפגעים, ואולי באמת ייפגעו, אפשר גם שישראל, למרות רצונה ולמרות המנטליות הסתגרנית שלה, אנוסה תהיה לקלוט מספר ידוע של פליטים ערביים, בלי ספק תראה עצמה מקופחת מאד בשל כך, ומפלגות אופוזיציה מסוימות ודאי תרמנה קול זעקה עד לב השמים, והפליטים אשר ישרו מעבר לגבולות אף הם ודאי יזעקו - ובדין, מבחינת הרגשתם - כי "מכרו" אותם. אכן, המון-אדם אומלל זה, כשם שהיה קרבן עיקרי למלחמה, כך הוא עתיד להיות קרבן עיקרי לשלום. לשלום הזה, והכוחות החשכים של הערבאות, של הרקציה המוסלמית-הסוניית, הפאודלים והקלריקלים והבורגנים הגדולים והזעירים, והדמוגוגים וחורציה-העט שכיריהם, - אלה יכנעו לשלום הזה בלב כבד, אולי בעבור בצע וטובות-הנאה בנות-חלוף, אישיות או קבוציות או מעמדיות, אולי בכדי להתפנות ל"טיפול" בכוחות טורדנים מבית, ובלי ספק בכדי לחרוש נקם ושלם. בכדי להיטיב הכן את המערכה הבאה עם מדינת-הצלבנים המודרנית, מדינתם של הציונים; בכדי להניף שוב את הדגל הממורטט של מלחמת-הקודש הערבאית בעת-כושר ראשונה, לאחר שיחזוק הצבא מכוח מימון ואימון וחימוש מן המערב, וברגע שתפנינה מעצמות הדולאר את ראשן ותסחנה דעתן מעט מן המכשלה הזאת של המזרח התיכון, ואולי - מיידע, אולי אף תהיינה נותנות ברכתן לכך, כדרך שנתן אלביון הנוכל ברכתו ב"1948.

מבחינת המנהיגות הערבאית - שליטי בגדאד ורבת-עמון ומצביאי צבאות דמשק נעטרי-התהילה, ואולי קצת מאילי מצרים - גם מבחינת אלה יהיה זה שלום-כידונים, שלום לצורך מלחמה.

מה היו מטרות-המלחמה של המדינות הישראליות? - קודם כל, כמוכן, להקים ולכונן את המדינה; להבטיח את גבולות-החלוקה תחילה, ואחר אף להרחיבם במידה ידועה, אבל לא יותר מדי ("לא בלבע יותר ממה שאפשר לעכל", כך, כמדומה, גרס ד. בן-גוריון); להבטיח מסגרת "מספיקה" לגישום החזון הציוני של קיבוץ נדחי היהודים לארץ-קדשם. מטרות פוליטיות מרחיקות יותר לא היו לה, חזון גיאופוליטי, ציויליזטורי, לאומי רחב יותר לא הדריכה.

מטרות-השלום הישראליות אינן נבדלות הרבה מאלו. רוצים לייצב את הגבולות שהושגו, להשיג להם אישור סופי על פי "משפט העמים", רוצים לבסס, - אולי ע"י הקלה ידועה מעומס תקציבי הבטחון, ובעיקר ע"י חידוש יחסי מסחר אינטנסיביים עם ארצות האויב, - את ה"יש". להקל מצב האספקה העגום ע"י יבוא מזונות זולים, "בלי דביזים", לבסס את התעסוקה, הצפויה עתה לזעזועים רציניים, מכוח יצוא לשווקים הסמוכים, רבי-הסיכויים. אחר כך אפשר יהיה להתמסר בעצבים שקטים יותר להגשמת הציונות, לחיזוק השליטה הפנימית, ואגב ההשתלבות הגמורה באסטרטגיה של הגוש המערבי אפשר יהיה לקוות לזרם מתמיד של הענקות, כלכליות וצבאיות, ולזרם של הזמנות מלחמתיות לתרשת הישראלית. לפריחה בתוך שעבוד, ואפשר יהיה להכון ביסודיות ובישוב-הדעת להדוף את ההסתערות הערבאית הבאה, בבוא שעתה, להכון להעתקת הקרבות אל "אדמת האויב", לנצחון בתוך שעבוד.

זה לא יהיה שלום עברי, אין כל כוונה לעשותו שלום שעמו חזון של שידוד-מערכות חברתי, לאומי, רעיוני ברחבי ארץ-הפרת. אין כל כוונה לעשותו שלום שיפוצץ את המבנה הקיים, שיעמיד את ישראל בחינת אבן-גיבוש לכל בני-הברית הבאים בחשבון סביב, שיכונן את ברית ישראל-הלבנון-ההר-הדרוזים כגרעין לאיחוד כולל, שיציעיד את תבל-הארץ כולו לשלום של אמת וכן, לאי-תלות ותחיה ושגשוג.

לא רק שלום שאינו פותר שום בעיה יהיה זה. שלום הרהי מלחמה, שלום לצורך מלחמה.

מרכז העברים הצעירים

הוא המסגרת הארגונית למלחמת הנוער העברי

צעיר עברי, הטח שכם!

ירושלים: ת. ד. 766, טל. 61428

תל-אביב: ת. ד. 2860

חיפה: ר' גדעון 17

"אינטגרציה" נוסח אבא אבן

אין לפנינו הנוסח המלא של נאום של מר אבא אבן, השגריר הישראלי בארצות הברית. אבל נאום זה הכה גלים, שימש פה נושא למאמרים ראשיים בעתונות ומסתבר שעוד נוסף לשמוע הדים לדברים הללו.

לפי שאפשר לדון מתוך ידיעות עתונאיות, נראה ששנים היו צירי אותו נאום למדני שנישא במסגרת "הסימינר היהודי התאולוגי של ניריורק" (1 מעמדה הגיאופוליטי של מדינת ישראל, 2) "איכותה" של המדינה, דמותה הרוחנית-התרבותית. בשורות ה"באות ננסה לטפל בציר הראשון של נאומן.

מר אבא אבן ידוע ומקובל כאדם רציני רחב-אופק, בקי בדברים שהוא מדבר עליהם ו/או מתעסק בהם. מעמד זה קנה לו הן בצבוריות הישראלית והן כמדומה, באולמות ארגון-האומות המאוחדות. לפיכך נודה שלדברים ה"שקטים שהוא משמיע מפקידה-לפקידה בהופעה מדינית או אקדמאית רגילים אנו להטות אוזן קשבת יותר מאשר ל"איזה כרק נבואה ופקי-היסטוריוסופיה של וזיר-החוק. שלו ושלנו. או אף של ראש-הממשלה בחזון-רבע-צמון.

בחלק ה"גיאופוליטי" של נאומו פיר תח שגיררנו בווינגטון השקפה ש"ל"ח "הארץ" בארצות-הברית מכנה אותה "חדשה ומהפכנית" ומר אבן עצמו כינה אותם בשם "כפירה במוסר כמות". בניגוד ל"דעה המקובלת" ש"מדינת-ישראל צריכה לשאוף ל"אינטגרציה אזורית במזרח התיכון" (נעים מאד לשמוע שאכן זאת "דעה מקור" בלתי) העמיד השגריר "השקפה גיאורפוליטית יס-תיכונית" (ר' "הארץ" 5.3.54).

לפי מה שמוסר שליח "הארץ" עמד השגריר תחילה על "התבדלים הקיימים בין ישראל ושכנותיה שאינם מתורים — גם בתנאי שלום נורמאליים עם "מדינות ערב" — "אינטגרציה של יש-ראל במזרח-התיכון". וזאת יען כי "ראשית מבחינה כלכלית-סוציאליית שונה ישראל ממדינות-ערב ואין לה כל נטיה לדמות את המבנה והמשטר הכלכלי ואת נטיותיה החברתיות לאלן של הערבים". הנקודה השנית, שבעצם אינה אלא כ"ראשית", בשינוי נוסח, היא ש"צורות המבנה והמשטר הפוליטי של ישראל שונות מאלו של מדינות-ערב הפיאודליות-המלכותיות, שדמוי קרטיה בסיסית מהן והלאה"; שלישית — "לישראל שרשים בתרבות העברית עתיקת-היומין, השונים לחלוטין מ"השרשים הערביים-איסלאמיים של ה"מדינות השכנות". רביעית, וכאן הנ"קודה הפיקנטית אולי ביותר, "ישראל מקיימת ותקיים צורה מיוחדת-במינה של קשרי-חוק — הקשרים האורגניים עם יהודי העולם כולו. — תופעה

מיוחדת-במינה במציאות ובמדע הפר-ליטי, דבר שלאזור אין כל ענין בו". ועוד:

"במידה שהדבר תלוי ברצון ובנסיגון לכיוון עצמאי של ההיסטוריה והעתיד, לא רק שאין לשאוף לאינטגרציה באזור, אלא שיש לחשוש ממנה, בעיקר בהתחשב במבנה האתנולוגי ה"חדש של אוכלוסית ישראל".

היחסים בין ישראל למדינות השכ-נות, אומר השגריר, צריכים להיות "יחסי שכנות טובה" סתם. ואילו "כאלטרנטיבה לאינטגרציה מזרח-תיכונית הציט השגריר לראות את ישראל כמדינה יס-תיכונית".

לכאורה דומה שהבעיה אשר העלה כבוד השגריר היא מין דילמה גיאופוליטית מובהקת, הטיפול בה דומה שהוא רציני בתכלית. לאמיתו של דבר אולי לא כן הוא. הגדרת מעמדה הגיאופוליטי של מדינה מן המדינות לעתים קרובות מאד אין היא חד-משמעית כל עיקר. בפרט כשהמדינה היא גדולה, יש שמעמדה סובל כמה וכמה הגדרות בלשון הגיאופוליטיקה, שכולן נכונות כשלעצמן. ברית-המועצות, למשל, היא מעצמה אירופית, ועם זאת היא מעצ-צמות-היס-השחור וממדינות-היס-הבלטי, והיא מעצמה אסיאתית ומעצמה ארקטית, וכן גם מעצמה פאציפית, משום אחיזתה בחופי האוקיינוס השקט ומעמדה ביחסי המזרח-הרחוק. צרפת היא מעצמה יס-תיכונית מובהקת, היא המדינה מערב-האירופית, "פאראקסלאנס", והיא מדינה אטלנטית. ברי שבמסיבות אלו או אחרות קונה לו אחד הצדדים שבמעמדה הגיאורפוליטי של הארץ חשיבות בולטת יותר, הן מבחינה מדינית וצבאית הן מבחינה כלכלית ותרבותית. אבל לעולם אין בו כדי לדחוק את חברו מן התמונה. גם תור-כיה, שעליה מסתמך מר אבא אבן בהמ"שך אותו נאום, יש כמה וכמה פנים למעמדה. בשל זיקתה אל הבלקאן הריהי, למשל, מדינה בלקאנית, וכן היא אחת ממצמות-היס-השחור, שהרי עיקר חופיה לאורך היס-השחור. לבד מזאת, הריהי, כ"מובן, מדינה יס-תיכונית, ביתר דיוק אולי — מדינה אגאנית, וכן היא, בלי ספק, מדינה מזרח-תיכונית, ולה אינטרסים חיו-ניים למדי באגן הפרת-ההידקל, באזור-הנפט של מוצול, בחבלי הכורדים שבצפון עראק, באלקסנדריה, וביחסיה עם דמשק ועם תל-אביב.

בדוגמות כאלו אפשר להרבות מאד, וריבוי יש בו מן המאלף. מסביבתנו הק"רובה די אם נזכיר עוד את מצרים, למשל. מר אבן ודאי יסכים בלי היסוס שזאת מדינה מזרח-תיכונית מובהקת. עם זאת לא יכחיש שהיא גם מעצמה אפריקאית, משום זיקתה החיונית ביותר אל הגילוס והשטחים האפריקאיים שלארכו, מלבד זאת הרי גם היא, כמובן, גורם יס-תיכוני, ועל

כל פנים — גורם צפון-אפריקאי. ואם ל"סיום נזכיר עוד את מדינת-ישראל שלנו המסכנה, אף כמעמדה היום ובגבולותיה אלה, הרי בזכות אחיזתה במפרץ אילת היא, לפחות בכוח, גורם ביס-סוף, גורם מזרח-אפריקאי (משום הזיקה לחופי מזרח-אפריקה ולשטחי העורף שלהם, דוגמת חבש), וכן אף גורם שענין לו באוקיינוס ההודי.

הוגענו את הקורא בכל הדוגמות האלו לפי שרצוננו להדגים עדימה אין סתירה מהותית בין "הגדרה מזרח-תיכונית" ל"הג"רה יס-תיכונית", לא מבחינה עיונית ולא מבחינה מעשית.

ארץ כנען — במונחי המפה של היום, בעיקר ישראל והלבנון — הואיל והיא חבל ימי, ברי שענינה ביס-התיכון אינטימי וחיוני הרבה יותר מענינם של חבלי-העורף אשר בארץ-הפרת. ארץ כנען מאז ומעולם פיתחה ציולילוציה ימית עשירה ומסועפת, שבפרקריזמן שונים התפשטה על פני קפריסין, סיר-ציליה, צפון-אפריקה, סרדיניה, איבריה ודרום צרפת, אף פרצה אל האוקיינוס האטלנטי, אל חופי אפריקה-המערבית מזה ובריטניה מזה, ומצד שני אף חדרה אל יס-סוף והאוקיינוס ההודי. זיקתה ההדוקה של הלבנון כיום אל צרפת, אל הנצרות הקתולית, אל תרבות היס-התיכון בכלל, ומושבות המגורים שלה במלוא עולם, מדאקאר שבחוף אפי-ריקה-המערבית ועד ארצות-הברית ובראזיל, גם זיקה זו מלמדת על כוח החיים והתמידות שבאופי ה"יס-תיכוני" של כנען, חבל הים של ארץ-הפרת. אבל עם כל אלה אין לשכות שמאז ומעולם היתה כנען חלק אורגני של ארץ-הפרת כולה, של העולם האתני והלשוני העברי, של חוג-התרבות ה"שמי אשר ארץ הפרת היא ערשו, נחלתו ובית-חיוו, הזיקה אל שני ה"עולמות, כביכול, יש בה כדי להחזק, להעשיר ולהפרות. בכל מיני מובנים; בשום-דפנים אין בה כדי להוציא את חברתה. וכל הבא לעשות כן, מעשה שרירותי הוא עושה.

ועדיין עלינו לבדוק מעט את הנימוקים שמביא השגריר לגישתו ה"מהפכנית" אל הגיאופוליטיקה של ישראל, לראות מה מידת הממש שבהם, כמה מהם אפשר יש בהם טעם קייס-ועומד ומה בהם הוא רק הסתגלות אופורטוניסטית לצרכים חולפים או אף מדומים.

ראשית ושנית, טען מר אבן, מבחינה כלכלית, חברתית ומשטרית שונה מדינת-ישראל תכלית-שינוי מן המדי-נות אשר סביבה, והנה טענה זו מבר-ססת כנראה על התפיסה הכוללת, המוטעית, הרואה את כל אשר סביב לנו כ"ערבי" וכאחיד ב"ערביות" זו; משנה-צער יש בכך הפעם, הואיל והיה

מקום לשער שבקיאותו וחרירות-הס"תכלותו של מר אבן תעמודנה לו להשתחרר מתפיסה זו, שהיא ספק בריטית-קיסרתנית ספק ציונית-עדתית. סביבתנו, כמובן, אינה אחידה כל כך, שוב יש להזכיר קודם-כל את הלבנון, ש"מצד הפעילות המסחרית והרוחנית כמו גם מצד המנטליות והדת ספק אם היא "מער-בית" הרבה פחות מן הצבור הבלול והמ"סוכסו, והנחשל ביותר מהרבה והרבה ב"חינות, אשר בתחומי ישראל, וכן אין להכליל יחד את הקהילה המסחרית הפ"עילה ומסועפת-הקשרים של דמשק ואת הרועים הבדוים שברחבי המדבר ואת ה"שבטים הכורדים הפרימיטיביים בצפון עראק ולהעשות עליהם חופה אחת ולהקיף את כולם מחיצה אחת אטומה, להבדלים מישראל, מלח-הארץ. יש בזה נטיה עיונית מסוכנת ל"איתור" של מצב נתון ול"הק"פאתו". סוף-סוף ראוי לזכור שלפני ארבע עים שנה לא היתה תורכה העותומאנית שונה הרבה מכל אותן מדינות "ערביות" שמר אבן מתנער מהן באלגנטיות "מדעית" שכזאת, אפשר שאף היתה קלוקלת יותר מאלו. הרבה מן הנחשלות אשר סביבנו אפשר לתלות ביושנתה של עותומאניה, כידוע, אפס כיום ודאי לא יבחל שגיררנו בחברתה של תורכה החדשה, אף לא בשר-תוף מדיני הדוק עמה; יתר על כן, מותר להניח שהוא מוכן לשקוד היטב על יצירת אינו צורה של שיתוף אשר כזה — ולא רק משום שקבלה תורכיה "אישור" להיותה מדינה אטלנטית, הסבה היא שבתורכיה זאת קרה משהו בינתיים. משהו דומה לכך עשוי לקרות, בצורה זו או אחרת, בחסות זו או אחרת, גם ב"ארצות ערב", כפי ה"ביטוי הטשטושי המקובל. משהו דומה לכך עשוי להתחולל בארץ-הפרת בהשתתפותה הפעילה של המדינה הזאת, ומי יודע: אולי תלוי הדבר במידה רבה במדינת-ישראל עצמה ובדרך ה"אינטגרציה" אשר תבור לה...?

נימוקו השלישי של מר אבן היה החילוק בין השרשים העבריים עתיקי-הימים של ישראל לשרשים הערביים-האיסלאמיים של המדינות השכנות. ענין לעצמו הוא כאן בירור טיבם של אותם שרשים, "עבריים", אם, כפי שרשאים אנו לחשוש, המכוון פה לשרשים של יצירה רוחנית יהודית, לשרשים של מסורת יהודית-דתית, הרי זה באמת גורם מפריע מאד — אבל אפשר שהוא מפריע בכלל לכל מחשבה מדינית, לכל יצירה ממלכתית במסגרתה של מדינת-ישראל, אפשר שהוא מכביד על כל הג"דרה טריטוריאלית וגיאופוליטית שהיא. אבל אם המכוון כאן, כפי שבחרים היינו אנחנו לפרש זאת, לשרשים של תרבות עברית טריטוריאלית קדומה, ל"שרשים של יצירה רוחנית עברית-שמית, הרי אין אלה חייבים בהכרח (המשך בע' 15)

לנוכח החשבה הגדולה: "סולם"

1

יצירה של תקופת התנ"ך והעריכה הקפדנית שעבר החומר הנוכחי בתקופה מאוחרת יותר. ושאלה יש לשאול את המחבר — האם יוכל להמציא לנו יצירה ספרותית אחת בתקיים בי היסטוריה הספרותית העולמית שחותם זמנה ומאבקיו אינם טבועים בה. האם אין "דון קישוט", "מלחמה ושלום" או, להבדיל, "בביט", יצירות דידיקטיות ולוחמות ברורות?

או אולי ההוכחה השלישית היא — הטביחות המתמידות שערכו ה"גויים" ביהודים משך כל דורות הפזורה היהודית. היות והיהודים לא ערכו טביחות בגויים, סימן הוא שהגויים חיות ושדים המה, ואילו היהודים — מלאכים. אמנם ידועים לנו עמים מרובים שעדיין לא ערכו טביחות בי יהודים היושבים בתוכם, ולדוגמה — הארצות הסקנדינביות, אירלנד, אמריקה הדרומית ועוד, אולם החומר הקיים עלול בכל זאת לשכנענו ש"אכן שדים הם הגויים. לעומת זאת, עתה זה מתחילים לנו לראות יהודי כרוב בארץ מן הארצות וגויים כמיעוט, וכבר יש לנו עובדות של רציחות ערבים הנעשות בדם קר ושלא בשעת מלחמה, ושיסו עתונאי חסריבושה נגד חייל שפתח באש והרג מספר אנשים, והנחשד בעוון הנורא של היותו לא־יהודי, הנראה גרוע בעיני עתונאים חסרי מצפון מעוון הרצח, וכיוצא באלה תופעות נאות. ואם לא די לנו באלה, הרי עלינו לעיין בגישתם של אנשי "סולם" עצמם לבעיית אותם אומללים בלתי־יהודים החיים כיום באותם איוורים הנחשבים כיום בעיני אנשי הכת כאזור־המחיה של מלכות בית־דוד, כלומר — אזורי ארץ־הפרת. עד כמה שמבינים לנו מדבריהם הרי הברירה שתוצג לפני אלה תהיה — חרב או גיור. זוהי אמנם רק דרגת התקדמותה של האנטישמיות בימי הביניים. אולם האנשים האלה לומדים במהירות, ואולי עוד נגיע בימינו לתאריגים יהודיים בשביל הערלים, אכן, תורה המציגה את כל שאר בני האדם כולם כמשהו שאיננו אנשי במלוא מובן המילה, כמשהו השונה מהותית, לא תחנך את הדוגלים בה לחוש מגינת־לב מרובה לנוכח טבח אותם יצורים, ומכאן מוסר־השכל לחיילינו אנשי־ישראל -- בפשטכם בפעם הבאה על הכפר הסורי או השומרני הקרוב, נקמו בתושביו את נקמת ה"אוטר־הרפה של ספרד הקתולית, את נקמת החורבן הראשון והשני, את נקמת גיורת ת"ח ות"ט, את נקמת הטבח במגנצה, את נקמת הטבח ביהודי חברון, את נקמת הטבח ההיטלריסטי — והוסיפו, "בקשיש" גם את נקמת חללי גוש־עזרון. אולי לא יבינו תושבי הכפר על מה הנכס מר קיעים את זקניהם על העצים, מבקעים את החרד תיהם ומחללים את בנותיהם, אך אין דבר — ההיסטוריה תבין, ויבין גם ה' צבאות, אל נקמות ישראל, אשר בשמו תעשו את הנקמה הגדולה הזאת.

כך רואים לנו כי גם יהודים מסוגלים ליהפך לבהמות וחיתו־טרף בדומה לכל בני קבוצה אגר שית אחרת. גם טענה זו חסרת יסוד ממש היא. אולם אולי נמצא כי מהות השדי והאלהי הוא משהו שבאינטואיציה, שבהשראת הקודש, הלך ושת אמת זו לאדם.

היות והכותב, וכן רבים אחרים, לא חשו מימיהם באינטואיציה מעין זו, הרי יש לראות גישה זו כסובייקטיבית בהחלט. אי אפשר לבחון אותה בקני־מידה מדעיים. אולם אפשר ויש לבחון את מהותו ואת הגנטיקה של רעיון הבחירה בכלל.

במבוכה האפלה האופפת את ארצנו, בקדרות שהיא לכאורה ללא־כל־מוצא בה תועים כולנו, מופיעים מפעם לפעם ניצוצות תעוזה מחשבתית, מסקניות על יסוד הנחות מסוימות, השובות את הלב הנלאה וכאלו מראות לו את הדרך למרחב. תופעה מעין זו היא החוברת "סולם" המוצאת לאור על ידי ד"ר ישראל שייב ובני סיעתו.

כאן נקרא הילד בשמו, תופעה הנדירה כל כך בעתונותנו. לקריאת חוברות אלו מבינים לנו באיזה עולם של כזבים, פחדנות וכחש מהלכים אנו יום ביומו. לפנינו קבוצת אנשים המטיקים את המסקנות האחרונות ממחשבותיהם ואינם נרתעים מהעלותן בלשון החריפה והאכזרית כמציאותנו כאן. אם נטכיס לגישתם ואם לא, על כל פנים רבי כוח־ביטוי ופולימיקה הם, ודיבוריהם הם מסוג הדיבורים שאינם נשארים עקרים אלא מביאים לפעולה, ופעולה חריפה ותקיפה.

היות ורואים לנו סכנה גדולה בגישתם ופער לתם של אנשים אלה, הרי שעלינו לבדוק את דבריהם במלוא ההגיון וצלילות־הדעת ולא להיר תפס להשמצות סתם. להציג את האלטרנטיבות המתאימות. אין לנו עניין ב"אנטר־דמוקרטיות" של תורתם. זהו ענין לפורמליסטים ולאנשי מפא"י ללעסו עד כדי מיאוס, ואילו הבוחן תורה זו בר צינות עליו לבדוק אם אכן נושא הרעיון את עצמו ולהתריע על הסכנה שבו מבחינת מהותו.

בנאום־היסוד של "ברית איתנים" קובע ד"ר ישראל שייב, בחריפות רבה, של "ברית איתנים" אין כל מצע, אלא רעיונות. "מצע" אומר ד"ר שייב, "הוא משהו שמפלגה פושטת ולובשת. ה"רעיונות הם העיקר". ואכן, מצעה־לשעה של כל מפלגה בעלת אידיאולוגיה רצינית משתנה לפי צרכי השעה ובהתאם לנתוני השעה, מתוך יחס תמידי לציר הרעיוני של המפלגה. מכאן שעלינו לבחון אם אמנם יש ממש ברעיונותיה של "ברית איתנים".

את הריכוז הגדול ביותר של רעיונות הכת יש למצוא באותו נאום־יסוד הנ"ל. ביסודה של ה"גישה השייביסטית עומדת השקפת העולם ה"דיאיסטית, כאמונה ישרה ובלתי־אמצעית ב"אלוהים, ובלעדיה אין אדם יכול אף להתחיל ולהתקרב לתפיסה ה"סולמית". כלומר, אדם הנכנס לברית זו צריך לקבל מתחילתו של דבר עיקרי־אמונה מטפיסיים מסויימים.

הנקודה השניה — היחס הישר בין אלהות זו ו"ישראל". אנשי הכת נוטלים את המקרא כפשוטו, וכן אף את ברית־בין־הבתרים. אלוהים בחר ב"יהודים על פני כל שאר האומות. מכאן הבדל מהותי בין ישראל ואומות העולם.

מתוך בחירה זו נוצר דואליזם בהיסטוריה העולמית. מהותה של ההיסטוריה הוא המאבק בין היהודי־האלהי והגויי־השדי. כל המאבקים ש"בהיסטוריה שטחיים הם ומחוסרי משמעות לעומת המאבק היסודי — מאבק הנימולים והערלים, כביטוי של אורי צבי גרינברג.

על הדיאיוזם והבחירה אין לנו כל אפשרות להתווכח אלא אם כן ברצוננו להעלות שוב את גירת הריכוזים הישנים בין האתיאיסטים והמאמרינים במשך כל מאות השנים האחרונות. אדם בן תרבות אין ביכולתו, בימינו, להאמין באלהות בצורה צרת־המוח והברברית שנראית לנו מד התנ"ך בעריכתו היהודית. אלא אם כן עושה הוא מעשה אונס בכל שיטת מחשבתו ושכלו הישר, אם כבר מאמין הוא באלוהים באיזו צורה שהיא. גם הבחירה אינה עומדת לזיכוח. אולם ההתנגשות בין הבהמיה הגויי והאלהי־ישראלי, ועניין המהות היהודית השונה כביכול מהגויית, הריהו דבר שניתן לבחון ולבדוק בניסוינו ובהגיונו.

כמה מתגלמת בחירתו של ע"י־ישראל ובמה

מתגלמת שדיותו של העולם הגויי? האם בכוח הכשרון והגדולה של היהודים הנבחרים בעולם הגויי ובעולם היהודי? האם מתוך העובדה ש"היהודים הקימו יותר גאונים ואנשי־רוח ומחשבה מאשר הגויים? האם כך יש להבין את הכרותו של ד"ר שייב כי "עשרה מיליון יהודים עדיין שקולים כנגד מאה מיליון גויים"?

דומני שהשוואה כזו, ואפילו היה בה צל של אמת, היתה מוכיחה לא ניגוד אלא רמת התפתחות בלתי שווה. הגויים, פשוט, אינם זרזים בהתפתחותם השכלית כיהודים ומשום כך אפשר גם נוצרים אצלם רגשי נחיתות וקנאה. אולם היכן קיים כאן אותו "ניגוד קוסמי"?

נוסף לכך, יש להזכיר לכבוד הדוקטור היקר שמחקרים אובייקטיביים בהבדלי רמת ההתפתחות השכלית בין בני גזעים שונים הבאים מסביבה כלכלית ותרבותית דומה הביאו לידי תוצאות שליליות בהחלט, לאמור — אין בנמצא כל הבדלים חשובים. ואם לחפש עובדות נוספות, יש לנו הרושם הברור שהיהדות במשך כל אלפי שנות תולדותיה לא הקימה שורת גאונים בכל שדות המחשבה בדומה לאלה שהקימה יון הקדומה במשך דורות ספורים. ואם כי רבים הרוצים להציג לפנינו את עולם התרבות כעולם "יהודי־נוצרי", כלומר עולם שבסיסו המוסרי והתרבותי ביהדות, הרי עומדת דעת רוב ההיסטוריונים על העובדה שעולם זה הוא בעיקרו ממוצא יווני ורומי, ב"תוספת יסודות יהודיים חשובים שעברו קודם דרך נפה יוונית לפני שנתמזגו בתרבות הכללית של מערב־אירופה. במאה התשע־עשרה הקימו אנגליה וגרמניה שורה של אדירי האמנות והמדע, והיהודים שביניהם היו גדולים לא היות והיו יהודים אלא הודות להיותם אנגלים או גרמנים, ובני שכבת המעמד הבינוני שהיא היא שיצרה את רוב המוחות החשובים בארצות אלו באותן השנים. היהודים באו לידי התבלטות מתוך השתתפות בתרבויות אלו, אולם לא הולידו.

אולי הניגוד בין הבהמיה והאלהי מתגלם בסוג הספרות שנכתבה על ידי היהודים והגויים. כפי שמרמז א. עניינסקי בגליון טבת, תשי"ב, במאמרו על אצ"ג, המאמר טוען שספרות הגויים היא ספרות של אידיאות שאינן בהכרח מקושרות במציאות ושכל עיקרן היא החוויה האסתטית, בשעה שהספרות היהודית מכוונת לתכלית אחת — להרבות דרך וללחום את מלחמת העם, והאידיאות שלה הן אידיאות קונקרטיביות ביחס למצבים קונקרטיים. ביחס לכך יש להזכיר למר עמיסק למשל את מגילת רות, שיר השירים או ספר קהלת, יצירות שאין בהן משום הוראה או מלחמה ועיקרן החוויה האסתטית או האישית והמחודש שבה האישית (בכך יש לכלול גם את ספר איתוב), וכן את עובדת גניזתה או אבדנה של רוב ה

רעיון הבחירה מוקשה הוא ביותר מיסודו. לגבי הכופרים הרי כמוכן כל אותו רעיון הריהו הבל ורעות רוח. אולם אפילו את המאמינים מעמיד הוא בסכך סתירות שיישובן קשה.

נניח כי אמנם בחר אלהים ב"ישראל" כעמו הנבחר. אולם מהו עם ישראל? נניח — כל הנוכחים במעמד הרסיני. אולם כיצד הועברה בחירה זו לדורות הבאים?

כאן מכניסה כת "סולם" את רעיון הגזע כנושא הבחירה, ושומעים אנו את אצ"ג מדבר על "אברהם, אבי הגזע הנעלה". באחת ההוצאות נש"פך על צ'רצ'יל קיתון של רותחים על הרתו לחיי גרמנים בשעת משאומתנו עם סטאלין בילטה, וסיבת עמדתו זו של צ'רצ'יל מוסברת באחות הגזע הטבטונית שבין צ'רצ'יל והגרמנים. מהדורה אחרת מביעה את שביעות רצונה מביטוי של ארתור רובינשטיין בשעת ביקורו כאן בדברו על העם היהודי כעל "הגזע שלנו". במליצה ה' גבורה המעורפלת הנקראת "יראליות עליונה" ה' במלאת את "סולם" קשה לברר בדיוק אם ה' כוונה היא ל"גזע" כמובנה המדעי-האנתרופולוגי המקובל, או ל"גזע" כמובן הדברי. מכאן שהיעוד ה' יהודי עובר בתורשה ביולוגית לכל יהודי. לפנינו בכל זאת, עומדת קושיה. כידוע, נתערבב דם זר בכמות עצומה בגזע העברי המקורי, אם היה אי-פעם משהו כזה, ובדבר זה יוכל להיווכח כל מי שיצא לרחובנו וישגיח בערכובית הבלונדים, ה' שתורים והחומים ההומים בו. כן התגירו קבוצות גדולות של לא-יהודים במשך הדורות, ואין אנו יודעים כיצד עבר אליהם היעוד היהודי במשך שנים רבות. עד שחלה גם טמיעה ביולוגית. ומ' צד שני, נכנס גם הרבה דם יהודי לעורקי העמים בתוכם ישבו היהודים במשך אלפי שנים, באופן שמיליונים של בלתי-יהודים נרשאים בקרבם "יעוד פוטנציאלי". מכאן שהגישה הגזעית מעור' ערת יסוד היא ביותר, כמדומה.

אם נאמר, שהשראת היעוד באה לאדם באורח אינדיבידואלי, כאמור לעיל, הרי השאלה הראש' נה היא אם השראה זו היא הכרתית או ת' הכרתית. אם ת' הכרתית היא, וגילויה היחיד הוא הצורה בה היא נותנת טון מיוחד לחיי האדם, הרי אין להבדיל בין השפעתה ובין השפעת שהן תולדות חינוך וכדו'. אם מופרת היא ההשראה, אם מופיעה היא מתוך האור פתאומית, הרי אין להבדיל בינה ובין אותו ברק רגשי מסנוור שגילה לגרמני את עובדת היותו בן הגזע העליון. יורש תרבות כל העמים ואדון לארץ וכל מלואה. כיום סובלת ארה"ב מהפסיכוזו שהמאה הנוכחית היא "המאה האמריקאית", וזה עתה מתעורר הבריטי מאותו חלום נעים בו דימה לעצמו שלו לבדו הייעוד לשלוט בעולם הזה. מובן שהודעתו של ד"ר שייב כי "עשרה מיליון יהודים שקולים כנגד מאה מיליון אחרים, כי גם כיום אין כמונו לאיכות בכשרון, בגאון, במדע, בארגון ואף ב' מלחמה", ודאי שגרמה הנאה עצומה ליהודים שישבו והקשיבו לו. וכן היה נהנה קהל גרמני, אנגלי או יפאני בדיוק באותה המידה, אם לא חמש תחילה בשריון הספקנות ובנשק השכל הישר.

לאור הניתוח הקודם רואים אנו שהגרעין היחיד לרעיון היעוד הוא התורה היהודית. לולא החינוך היהודי, הדתי ברובו, לא היה היהודי מעלה על דעתו שנבדל הוא עקרונות משאר אומות העולם, ולולא החינוך לשנאה של בלתי-יהודים שבמס' גרת עולם הנצרות לא היו מעלים כזאת אף הם. למעלה מזה, לולא החינוך המכופל הזה לא היו יהודים בנמצא כלל. אכן חינוך זה, ובמילה "חינוך" מתכוונים אנו לכלל הויתו החברתית של האדם, הריהו פרי מסורת אדירה של דורות רבים וקשה ביותר לעקרו בבת אחת, אולם דבר זה

הולך ונעשה כיום, בהצלחה מרובה פחות או יותר, בכל העולם.

בהתקפה המרה שמתקפים אנשי הכת את "תקופת האמנספיצה" מודים הם בעקפים ב' הכרתם שהיהדות ענין של חינוך היא. עובדה היא שתוך מאת השנים בה יצאו היהודים מגדר החינוך היהודי הדתי נטרופפו יסודות היהדות יותר מבאלף השנים הקודמות. ואכן לא יכלו ה' רעיונות העבשים והמיושנים של היהדות להחזיק מעמד בשטף האור והתרחבות ההכרה של מאות השנים האחרונות באירופה, שעם כל הקודר והאכזרי שבהן היו שנות התקדמות בלתי-פוסקת עד לשנות המשבר העולמי הגדול שהחל עם מל' חמת העולם הראשונה, משבר שהטבה ביהודים היה אחת מתוצאותיו.

אולם ישאל השואל — אמנם הסבירים, אתם אנשי הראציונאליות והמאטריאליזם, יפים לכל דור לשעתו. אולם כיצד תסבירו את הדראמה ה' ענקית הנמשכת מחזורית זה ארבעת אלפי שנה? אמנם כל תמונה ותמונה כשלעצמה מסתברת יפה בתחומי הראציונאליות, אולם התוקניות של אלפי שנים אלו דומה שמורה היא על משהו טרנסצנ' דנטאלי לאמיתו. מה תענו על כך?

כאן עלינו לבקר את המושג — היהדות כעם. אכן צדקו אנשי היעוד. אין ישראל עם ככל ה' עמים, ומדוע? היות ואין הוא עם כלל, לפי כל המושגים הקיימים של היות עם.

הקייבון הדתי היהודי הריהו מאובן (פוסיל) מאותה תקופה בה היתה לכל גם הדת המיר' חדת לו, ובהעדר מן היהדות תוכן לאומי עדיין נמשכו הדימויים הלאומיים בתוך גבולות הדת היהודית, וכך לא הצליחה דת זו להיפטר מהם מעולם.

ה' ג. וולס הסיק בזמנו נכונה בהביעו דעה ש' הרומאים, בהחריבם את המרכז היהודי הלאומי, עוד חיזקו את היהדות היות והשמידו את נקדת התורפה שלה. מכאן ואילך לא היה בקיום הפיסי היהודי כל תימה. מצויות לפנינו הרבה דוגמות של השמדת יהודים או גירושם מארץ זו או אחרת, כשם שנשמדו, גורשו או נטמעו הרבה קבוצות אנושיות אחרות. עובדת פיזורם של היהודים היא שגרמה שאין אפשרות להשימדם אורגנית, היות ואינם מהווים קבוצה אורגנית אחת שאפשר ל' הרגה במהלומה אחת. המשכיות הקיום היהודי מובטחת היתה מרגע שהתפורז על פני כל כדור' הארץ. (צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרם בין האומות). הסכנה היחידה שעמדה בפני ה' יהדות היתה סכנת התנוונות רוחנית של דתם. עד התקופה החמישה לא היתה הדת היהודית נחשלת בהשקפותיה אחרי עולם הנצרות או ה' איסלאם, ואיפשרה ליהודים קיום אינטלקטואלי

מהו כוח מתקדם?

יש כל מיני רעיונות ותורות חברתיים. יש רעיונות ותורות ישנים שעבר זמנם, המשרתים את האינטרסים של הכוחות ה' גועים שבחברה. משמעותם טמונה בעובדה שהם מכשילים את התפתחות, את ההת' קדמות של החברה. ויש רעיונות וכוחות חדשים ומתקדמים המשרתים את האינטר' סים של הכוחות המתקדמים שבחברה. משמעותם של אלה טמונה בעובדה שהם מזרזים את התפתחות, את ההתקדמות של החברה; ומשמעותם גדלה ככל שהם משקפים במדויק יותר את צרכי התפתחות החיים החמריים של אותה חברה.

מתוך: דברי ימי המפלגה הקומו' ניסית של ברה"מ, ההוצאה האנגלית, 1945, ע. 116.

שלם בתוך תחומיה, אולם מרגע שהתקדמות המחשבה האנושית עברה את שלב התפתחותה של היהדות, כשם שעברה את שלב התפתחותה של הנצרות, נגזרה הכליה על שתיהן, במוקדם או במאוחר. לא חינם מתגעגעים אנשי "סולם" לחזור אל הגיטו. רק על ידי הקמת מחיצה בין המחשבה וההרגשה היהודית ובין האידיאות של כלל האנושות, רק על ידי צרירת היהודים בע' טיפה בלתי-חדירה, רואים הם אפשרות להציל את היהדות. אין הם סומכים על כושר עמידתה של האחרונה בהתנגשות על בסיס שוה.

גם עתיקותה המופלגת של היהדות אינה ברורה כל כך. היהדות נוצרה, סוף סוף, רק אחרי "גלות בבל". הרי אין זה ענין של ארבעת אל' פים שנה אלא של אלפיים ושש מאות שנה, לערך. נוסף לכך היה קיומה של היהדות אחרי תחילת הפזורה קיום דתי ולא קיום לאומי, וידוע הוא שהשקפות דתיות מבלות מסגרות חברתיות ולאומיות, ועדיין מוצאים אנו פרסאים עובדי-אל ועוד כיתות דתיות מרובות שגילן כמעט כגיל היהדות. ואם נדבר בקיום תרבותי לאומי המשכי, הרי לפנינו האומה הסינית שהיא כבר בת יותר מארבעת אלפים שנה, ומצרים העתיקה התקיימה אף היא ארבעת אלפים שנה, ואם נצרף לכך את העדה הקופטית, הרי שקיום גזעי ותרבותי מסויים נמשך כבר כשש אלפים שנה, מתחילת ההיס' טוריה והלאה. תלמידי חכמת-היהדות נהגים ל' התעלם מתרבויות אלו, היות ובעיקר מכירים הם את התרבות הנוצרית-המערבית, הצעירה-ביחס לגבי תרבויות המזרח העתיקות.

גם תנועת ה"שיבה" של יהודים לארץ-ישראל אינה שונה עקרונית מ"שיבתם" של קצת ארמנים לארמניה הסובייטית מחמת רדיפות ולחץ עזתי, על-מנת לחיות שם כלבבם. אדם מן החוץ, בעל גישה אובייקטיבית, לא ייחס גם לאחת משתי ההגירות משמעות טרנסצנדנטאלית מיוחדת, ואולי רק יתמה על שהיהודים לא נזדרזו לעשות זאת עוד קודם לכן, הודמניות היו קיימות תמיד, ואם היה משול בדרך הרי היה זה בעיקר מחמת הדת היהודית. שישבה באפס-מעשה וציפתה ל' ישועות המשיח במקום לפעול קונקרטי. "תנועת התחייה", כידוע לכל, לא בחוגים דתיים התחילה. נקודה מעניינת נוספת היא — אם אמנם קיים בעם-ישראל, כביטוי אנשי שייב והציונות ה' רשמית, יעוד משיחי כלשהו וערך מיוחד כלשהו — מה מהותו של יעוד זה? מה המטרה שלשמה נבחר עם ישראל על פני כל אומה ולשון?

לפנינו, כפי שמציינים זאת אנשי "סולם", ה' מאבק היסודי בתולדות עולם — המאבק בין היהדות והגוינות, "ישראל" עובר שבעת מדורי גיהינום ומתייסר ביסורים ושמה בשמחות זה ארבעת אלפים שנה, בחיר ה' הוא, מעולה מכל אומה ולשון, והשאלה היא — לשם מה? מהי תכליתו של מחזה מוסר זה, של בחירה עליונה זו?

וכאשר נוריד את ערפלי המליצה והפיט תתגלה העובדה שהכתוב מדבר ב"מלכות ישראל", יצור מדיני בעל תוכן בלתי ברור ביותר, המשתרע ב' איזור ארץ הפרת.

ומרגישים אנו אכזבה גדולה. אחרי הקדמה אדירה וקוסמית, אחרי תקופת הכנה בת אלפיים שנה, תוצר עוד מדינה מן המדינות, ואפילו היא "מלכות" מיוחדת במינה, אולם כל משמעות כלל' אנושית אין בה. אחרי שמחזותיה הראשונים של הדרמה בוצעו על במה בעלת קנה-מידה עולמי, הרי השלמתה נעשית בפניה נידחת, בין ים ובין מדבר.

ומדגישים אנשי הכת כי במלכות זו אין כל כוונות שמעבר-למלכות, לאמור — הקמת ה' מלכות, ויהי אשר יהי הגון הדתי והמוסרי שלה, היא המטרה בפני עצמה. אמנם מטרה נאה היא

רשימות ערביות

נותר עוד אחד שבידו לסייע לה. מחר תנסה לדפוק על דלתו.

— מגדולי הגדולים? מן הציריות הזרות?
— אמנם כן. גדול ומושיע... גר ונכבד ביש"ר אל. ליהודים רבים הטה חסדו. רבים חלץ ממצור קתם, הוציאם למרחב והעמידם במקום כבוד...
— נאה מאד, — אמרתי. — מיהו היידי הנדיב הזה?
— ישוע-איש-נצרת... — אמר סליימאן.

— מה תמנה? יהודים רבים נעזרים בו כיום. ישוע מושיעם, מרוממם משפלי יהודותם. קשה להיות יהודי בישראל — אך טוב ונאה במדינה זו להיות נוצרי... לנוצרי תסביר ישראל פניה, תכ"ב בד זכויותיו ותנעים שבתו בצל קורתה. כנוצריה תוכל ידידתי גם לבוא לעיראק בכבוד ובאין מפריע...

— כבר החליטה בזאת? מניו וגמור עמה?
— כן. מחר תבוא בברית החדשה... תחילה, לא הרפתה ממני: „בוא סליימאן, — הפצירה בי — התנצר גם אתה, ונמלט שנינו מכאן, מכלא מדינת היהודים, אל ארץ חופש ומנוחה... פרק חדש ומאושר בחיינו, נפתח שם”.

— חביבה, — אני עונה לה — מה את סחה? מה לי ולנוצרי?... ומדוע אעזוב ארץ זו — מולדתי ובית-אמי?...

— לזאת תקרא מולדת? — היא אומרת במרידות, — ארץ מעברות ואספוף-אדם... „צנע”, ולחסד-דוחק, ומהומה!... ארץ יד איש ברעהו... מדינת עושק וזרמה!...
— הנה כי כן — הוסיף סליימאן לאחר שתיקה קלה — נפרדו דרכינו... לא אעקור שרשי מעפר מולדתי... והיא — שרשיה שם. מה אעשה לה? — איני מבקש אלא לסייע לה ככל יכלתי, להושיעה מצרתה, להחזירה ולהמציא לה מרגוע בביתה הישן. מחר נלך שנינו אליו... כוהן זקן הוא, יושב בעיר-העתיקה... יהודים רבים נטבלו כבר על ידו. יהבי עליו וכל תקותי בו: הוא יתן לה את קמיע-הפלאים, יחלצנה ממצוקתה, מאסון יהדותה ומצרת ישראל... נלך אליו, בלבי ועל שפתי רק תפלה אחת: הושיע, אדונו ישוע!...

— מה עיראק באה? — שאלתי.
— באה?? אמור: „הובאה”... איך התעקשה הבת! איך בכתה וסרבה לעזוב את בגדאד! ממש בזרוע עלות בני משפחתה על המטוס...
— אירעו מקרים כאלה, — אמרתי.
— „מקרים”? — נד סליימאן. — אתה אומר „מקרים”? הלא הרחוב כולו מאוכלס כאן יוצאי עיראק ואני מכירם יפה-יפה על כל קורותיהם ו„מקריהם”. הן לפתח חנותי משכימים אלה יום-יום ולפני מי אם לא לפני הם שופכים מר לבם וכל תלונותיהם? ודע לך: כולם רואים עצמם קרבנות אותם „מקרים”. — „רמו אותנו”, הם טוענים, „למה הביאנו הלוטם”, הם צועקים, „הרים וגבעות הבטיחו לנו שם ופה השליכונו באין כל... איה היא אותה ארץ זבת חלב ודבש ששכחו לפנינו? למה זרקונו אל ה„מקברה” (שנקראת בעברית „מעברה”) — לגרוע בה ברעב ולהיות עבדים ל„אידיש”? יודע אתה? — אנשים אלה אין בפיהם אלא משאלה אחת בלבד: לעלות שוב על אותם כנפי מטוסים בהם הובאו מעיראק ל-ישראל, ולטוס במ שנית — הפעם, בכון הפוך...
— האם גם ידידתך מבקשת לחזור?
— סליימאן חיך בעצב: — כן, משתוקקת לחזור... „שם ביתי ועירי האהובה”, היא אומרת, „ומה לי כאן, במדינה נכריה זו, במערבולת מהומה, וערב לשונות, ומעברות עוני ודכאון?”

— האם משפחתה מעכבת בעדה מחזור?
— לא. חדלו לדבר על לבה, אך איך תוכל לשוב לעיראק? — אין היהודים שיצאו לישראל יכולים לחזור שמה. הרבה השתדלה בדבר שובה לבגדאד, על כל החלונות הגבוהים דפקה כבר, שאלה וחקרה ודרשה, אך-לא העלתה כלום.

— יתכן, לאחר שנים, — אמרתי. היום, כמובן, אין כל דרך לעיראק.
— אולי, למרות זאת — הררה סליימאן, — הנה

נחמדה מאד, — אמר סליימאן, — עדינה כל כך, ומשכילה... גמרה את הקולג', דוברת צחות אנגלית וצרפתית, פקחית, ערנית, רבת חן, רק לפני חודש התודענו. היתה קונה בחנותי יום יום...

— מעיראק באה? — שאלתי.
— באה?? אמור: „הובאה”... איך התעקשה הבת! איך בכתה וסרבה לעזוב את בגדאד! ממש בזרוע עלות בני משפחתה על המטוס...
— אירעו מקרים כאלה, — אמרתי.

— „מקרים”? — נד סליימאן. — אתה אומר „מקרים”? הלא הרחוב כולו מאוכלס כאן יוצאי עיראק ואני מכירם יפה-יפה על כל קורותיהם ו„מקריהם”. הן לפתח חנותי משכימים אלה יום-יום ולפני מי אם לא לפני הם שופכים מר לבם וכל תלונותיהם? ודע לך: כולם רואים עצמם קרבנות אותם „מקרים”. — „רמו אותנו”, הם טוענים, „למה הביאנו הלוטם”, הם צועקים, „הרים וגבעות הבטיחו לנו שם ופה השליכונו באין כל... איה היא אותה ארץ זבת חלב ודבש ששכחו לפנינו? למה זרקונו אל ה„מקברה” (שנקראת בעברית „מעברה”) — לגרוע בה ברעב ולהיות עבדים ל„אידיש”? יודע אתה? — אנשים אלה אין בפיהם אלא משאלה אחת בלבד: לעלות שוב על אותם כנפי מטוסים בהם הובאו מעיראק ל-ישראל, ולטוס במ שנית — הפעם, בכון הפוך...
— האם גם ידידתך מבקשת לחזור?

— סליימאן חיך בעצב: — כן, משתוקקת לחזור... „שם ביתי ועירי האהובה”, היא אומרת, „ומה לי כאן, במדינה נכריה זו, במערבולת מהומה, וערב לשונות, ומעברות עוני ודכאון?”

— האם משפחתה מעכבת בעדה מחזור?
— לא. חדלו לדבר על לבה, אך איך תוכל לשוב לעיראק? — אין היהודים שיצאו לישראל יכולים לחזור שמה. הרבה השתדלה בדבר שובה לבגדאד, על כל החלונות הגבוהים דפקה כבר, שאלה וחקרה ודרשה, אך-לא העלתה כלום.

— יתכן, לאחר שנים, — אמרתי. היום, כמובן, אין כל דרך לעיראק.
— אולי, למרות זאת — הררה סליימאן, — הנה

לגבי יהודי, המסקנה האיומה ביותר מדברינו הקודמים הריהי ההרגשה שסבלו בן מאות הדורות היה חסר-טעם מתחילתו.

הרגשת היעוד ששורשה ביהודי במשך שנות מאות, ההרגשה שלסבלו יש איזה ערך, איזו מש"מעות קוסמית, שיש משהו חיובי במיוחד בבית דולו משאר האנושות, נתנה ליהודי את הכוח לשאת בסבל הנורא שנגרם לו, וכל יהודי ויהודי בעל-הכרה נושא בסבל זה, נושא את זכר כל הרדיפות והרציחות, היות ואלו עיצבו את תר-בותו, את הווייתו, וכך נשא בקרבו את הפחד אף כשלא נתקל באופן אישי מימיו באיום פיזי. אדם ההולך בדרך בצה ומדבר ונושא על שכמו תרמיל כבד מנשוא, וממשיך ומתמיד בנשיאת תרמיל זה, השומט כתפיו, המקצר נשימתו, ה"מפקע גידיו ושריריו, ועם כל זאת מתעקש וממ"שך, יסרב בסופו של דבר לשמוע ויתקומם וימ"רוד בחמת-זעם כלפי כל הרהור או לחישה ש"לאמיתו של דבר היה התרמיל מלא אבנים ועפר, חסר מהות ומשמעות.

כך נפתחת לפני אותו יהודי תהום שחורה, אל לנו ללעוג ולחקוף אותו ולהתמרמר על תגובתו כאשר יתגלה לו כי אכן נענה על שקר, כי אכן לא היה טעם למכאוביו. את מלח חייו גולנו.

זו ואין בה דופי, אולם לתכלית מעין זו אין צורך בכל אותו בנין אידיאולוגי ומיטפיסי ופיוטי ש"הזקם בנידון. בנין זה ישמש לתכלית אחת בלבד — להקים חייך של זרות בין המלכות ושאר בני-אדם. מהו היחס לשאר האומות? — אדישות, כך קובע „סולם”.

בין היהודים היו פעם אנשי „חכמת ישראל”, שגם היום יש רבים המאמינים בגישתם, בידעים ובלא יודעים, אלה ראו את שליחות ישראל בגויים כנושאי אור המוסר, עם כל צרות-המוח והגיחוך בגישה הרואה את המוסר כמונופל של קבוצה אנושית אחת ויחידה, עדיין גישה זו רחבת-אופק היא ונותנת צידוק הגיוני ומתקבל על הדעת יותר לרעיון היעוד מאשר הגישה השייביסטית.

בסבך הרעיונות שאת תמציתם הגשנו לקרא אפשר להכיר כמה תוים אופייניים. לא ליהדות במיוחד אלא לאידיאולוגיות שונות בנות-זמננו. הגזענות, המיסטיקה ותסביך-העליונות הכלולים בשייביזם אינם דווקא יהודיים, ואת צלם-האב שלהם אפשר למצוא בתורות הפשיסטיות השונות של השנים האחרונות. מעין אירוניה של הגורל היא כי הקרבנות העיקריים של ההיטלריזם, ה"יהודים, ייצרו מתוכם את התגובה החריפה ביותר לפשיזם, הנושאת עליה את אותות הקעקע הנח"בים ביותר של הפשיזם הגזעני. אולי היה צידוק כלשהו לנקיטת קו זה לו הוכח כי בתורות ה"פשיסטיות יש שמץ של אמת, אולם המדע הנאצי ותורות החברה הנאציות עורטלו על ידי כל ה"חוקרים האחראים כמסכת שאין בה כל ממש מבחינה מדעית, המשתמשת בחצאי-אמיתות לשם גניבת דעת הציבור.

ולא היינו עומדים בהרחבה כזאת על תורתו של שייב וחבריו לולא ראינו בה את פיתוחה הקיצוני של הגישה היהודית הצנינית. כל אותם פלפלנים הדנים בייחודו של עם ישראל, והמביר עים זאת מעל קתדראות האוניברסיטה ומעל במת הכנסת, ממרטין בובר ועד דוד בן גוריון, הריהם שייבסטים בכוח, שייביסטים שלא עמד בהם העוז לפתח את מחשבתם עד סיומה ההגיוני, כדי לפגוע בהם ובערפלי מחשבתם, מן התועלת לקלוע אל התמצית הנועזת והאחרונה של ה"אידיאולוגיה שלהם.

מבחינה היסטורית עולמית הגישה השייביסטית היא פסיעה גסה אחרונית, האנושות מתחילה בימינו להגיע לכלל הכרה שלא ייתכן קיום לאומי בלתי-תלוי, תרבות העולם הולכת ונעשית יותר ויותר תרבות אחת, המסכת בה ארוגות נימי ה"כלכלה העולמית נעשית הדוקה יותר ויותר מיום ליום, אפילו שני הגושים האדירים המתכוננים למלחמה מתקשים להיות מבלי לקיים ביניהם יחסים כלכליים כלשהם. מדינות אדירות כצרפת ואנגליה, שרות העולם של אתמול, מהוות כבר אברים במערכת עצומה יותר, לנכוח התפתחות זו הרי סיכויי ארץ-הפרת להיות גורם עצמאי לגמרי קלושים הם למדי, ארגון ההגנה האיזורי בו רוצים לדחוק את מדינות האיזור כדי להכינן למלחמה נגד ברית-המועצות הריהו כרגע משהו הנכפה מן החוץ, אולם במקום או במאוחר יבוא ארגון רחב שיכניס את האיזור לתוך מערכת עצומה יותר, ולצמיחתו, עדיין לא נוכל להתנבא אם יהיה זאת לטובת הארץ או לרעתה, הרבה תלוי בנו לשם קביעת הטוב או הרע שבארגון זה, אולם להתחמק מכך לא נוכל, רבים נוטים לשכוח זאת, יחידה מדינית שתתעקש להיאבק בתהליך זה עלולה לסבול קשה ואף להישמד, עלינו ל"התחיל לחנך עצמנו להאות את כל בני-האדם כאחינו, שגורלם, באשר הם שם, משפיע ב"מישרים על גורלנו.

אולם מהפכה זו הכרח היא, שכן רק כך נוכל להגיע להומאניזם אמיתי.

רק כך נוכל להגיע לטיפוס האדם של המחר, האדם הרואה את עצמו קשור בכלל האנושות ושאהבתו לארצו ולעמו אינה עומדת בניגוד ל"אהבתו את האנושות בכללה, אלא עוד מעשירה אותה.

ולאדם החושב ומרגיש יהיה כל יעוד אחר מיעוטי-דמות, קדרות וחשכה, בה יילחם אלהי צבאות היהודים עם אלי האולימפוס, אסגארד והגאנגס, מלחמה בלי ראשית, בלי אחרית, בלי טעם, עד אבוד מין האדם מעל פני האדמה, או אולי יימלא רצונם של מפחי השנאה והנאם, והשמשות תוספנה להרעיק ארץ, אולם בלי עין אשר תחזה בו, ומערכת הכוכבים הכבירות תוס"פנה לצוף ולהרחיק האחת מרעותה עד לאין ש"עור, עד הימוגן בחשכת תבל ניצחת, האין כל "ייעודינו הנצחיים", „קדשינו”, „גוענו גוע אב"רהם”, „הרהבת”, ושאר המליצות המעברות אנשים על דעתם, נראים מגוחכים ואפסיים ב"פרספקטיבה איימה זו?

אולם התתכן גישה קונסטרוקטיבית ושלוה, התתכן אופטימיות של ממש ואהבת-אדם של ממש בלי חוץ-שגיאים של הזמאניזם אמיתי?

מיה עכשו?

א.

קס מרכז העברים הצעירים. מאורע זה יכול להיות רק בעל משמעות אחת. והיא שעתה קרם הרעיון העברי ממשות חדשה והפך מחיפושים רעיוניים של יחידים, ואחרי כן חוגים שונים באופי והקף ("הועד לגיבוש הנוער העברי", החוג שהתרכז סביב "אלף") — לגרעין של תנועה ציבורית. העתידה להאבק על גישומו של רעיון זה בכל אותם הדרכים והכלים, שנתחדו לפעולותיהן של תנועות ציבוריות.

מבלי להתעכב כאן על הגדרת אפיים של כללי האנשים שהיו נושאי רעיונו בגלגוליו הקודמים, — דומה כי אין מקום לויכוח כלשהו ביחס ל"עובדה", כי משהחלטנו על הקמת ה"מרכז" הכרח לנו לשוות אופי חדש ותנופה חדשה לעבודתנו. בכל אשר נוגע לפעולתנו בכלל, יש צורך ל"דעתי, להתוות קוים ולתפן תכניות (זה מתפקדים של הנושאים בעול — חברי הועד המרכזי וכו') ולקיים בירורים בחוג חברים רחב ככל האפשר, למטרת עבודה פוריה יותר.

בדברים שלהבא אסתפק בכמה הערות ביחס לאפיים של המכשיר, אשר עליו יהיה גם בשלב זה לשמש נקודת-מוקד וכלי-מבטא לכל היש והמתווה והמתרחב ברכושו הרעיוני — הוא עתוננו "אלף".

בשתי חוברות, "אלף" האחרונות, שראו אור אחרי יסוד ה"מרכז", ("א", "ב"), יכולתי לציין את החידושים שבנושא וגישה בעיקר מאמריהם של ש. אשבעל, "באין תרבות" וי. סמדר, "אמ" ריקה והסוציאליזם הציוני" בחוברת ("ב") — אך עם זאת לא היה בשתי חוברות אחרונות אלו כדי לבטא תמורה יסודית באופי הסברתנו, הע" לולה לבשר לקורא בכלל ולאנשינו בפרט כי הנה עלה גיבוש רעיונותינו על פסים חדשים.

"פסים" חדשים פירושם:

(א) שלב חדש בהקניית רעיונותינו, שתהיה בו התקדמות ניכרת כשלעצמה.

(ב) צורת הסברה שתהיה תואמת בתמידות את חיפושיה של ציבור כמו שלנו, השרוי ב"מצב של תסיסה חברתית ומתח ציבורי רב, למען לא נישאר תקועים בקרדויות עיונית אקדמית, הרחק מתחום הכרתו וענינו של ציבור זה.

הבה נבדוק אפוא:

(1) במה היה עיקר כוחו של "אלף" בשלוש שנות הופעתו? (ורצוי באמת, שחברים רבים ככל האפשר, מערכת "אלף", או הועד המרכזי, יעודדו כל נסיון של בדיקה כזאת).

(2) במה משמעותן של התמורות החלות לאחר-נה בציבור הישראלי לגבינו ולמה מחייב אותנו הדבר?

(3) מה יש לעשות בעתיד הקרוב?

ב.

זכותו הראשה של "אלף" היא בזאת שהביא בלשון ברורה ושווה לכל נפש את עיקרי הרעיון העברי (דוגמה מובהקת לצמצום הדברים ובהי"רותם הוא המאמר "עבר חדש" — או בית שלישי" בחוברת אוקטובר 1949). ואולם חשובה לא-פחות ממנה היא עובדת עצם קיומו העקשני: שש"עשרה החוברות שיצאו מאז נובמבר 1948, בהם י"ב הגליונות מן הסדרה החדשה מאז אפריל 1950 — בממוצע גליון לכל חודש וחצי — כלום יוכל הנוער העברי להצביע על מפעל דומה, ולו רק בהקפה, לא מקרב שכירי-מפלגות משופעי

ממון, כי אם מתוך הנוער עצמו, באשר הוא נוער?

הצלחנו לרכז מספר גדל בהתמדה של קוראים קבועים. שלחנו אלומות-אור לכל עבר — ב"חברות אלו נעשו נסיונות לראות באור חדש, אור של השקפת-עולם עברית, את בעיות המדיניות והחברה, הדת והתרבות, הספרות והציור, הפיסול והריקוד, המשפט והיגיון הילדים.

יחד עם זאת אין לכחד כי עדיין אין מדורנו הספרותי עולה על זה של עתונים אחרים, כי פרקי "פנ-ערב" לע. חורון ממצים את הנושא ב"ראשי-פרקים בלבד ותובעים המשך, המשך דחוף נוכח הענין המקיף והמעמיק של כלל החברים בנושא זה — המשך בצורת ספרי-סוד מדעי, העשוי לשמש נכס-צאן-ברזל לצעיר העברי. והוא הדין אף במסה, "הערבאות בארץ-הפרת" לאוריאל שלח, ובתקציר ספרו של ע. חורון, "ארץ העברים על הפרת" (חוב"ט).

התמורות שחלו לאחרונה בקרב הציבור הישראלי ענין הן לניתוח מיוחד. קצת נגעו בנושא זה המאמר הראשי ורשימות-הגבה שבטור הראשון בחוברת י"ב. עם זאת אין אנו פטורים כעמוד כאן על נקודה אחת, לפחות: לפני זמן-מה הפך ד"ר שייב את חוגו לגוף פוליטי. תהליך זה, המקביל בזמן להקמתו של ה"מרכז", הביא לידי גיבוש קטבי אותו זרם רעיוני הבא לסגל את ערכי היהדות והציונות לשיטות השתלטות וכי"בוש ילודות המאה העשרים. האנטיפד המושלם ביותר של רעיונו הגייע לגמר בישולו, בשקו: הכושר הדמגוגי של מנהיגו ושל משרורר נביאו, העובדה כי הוא מנצל ביסודיות רבה את ירושת המיתוס הציוני הרביזיוניסטי-המחתרתי מזה ואת היסוד היהודי-הדת-המיסתי מזה, וכן את השכבות שהן מטבען קרקע פוריה לתנועה מעין זו (קצת מנדחי המחחרות, נוער תניך מסורת יהודית ובתי-ספר דתיים). כל אלה חייבים ל"הזהירנו לבל גולזל אנחנו בתופעה זו.

לנו אין נכסים, לנו אין מנגנון, לנו אין מסורת המושרשת בעברו הקרוב של רוב הציבור וביצוריו. ואת החללים האלה נוכל לסתום רק בזאת שנעלה בכושר הניתוח העיוני, בביסוס המדעי של רעיונו, ונרחיבו עד אשר יקיף באפליקציות שלו את כל שטחי חיינו: בכושר הסברה, בארגון, ב"חינך החברתי-היחיד, במבנה דמוקרטי קפדני של מוסדותינו הארגוניים, באפשרויות נרחבות לה"י לופי השקפות, ליבון דברים ו"יצירה מלמטה" — לאמור — השתתפות ערה ומפרה ויוזמת של החבר-מן-השורה בבנין תנועתנו.

ג.

את מאמרו של שאול אשבעל, "באין תרבות" (בחוברת י"ב) הנני רואה כאחד הניצנים המבשרים מפנה לטובת גישה רעננה ומפוכחת בתוך הנוער.

במאמר זה מנסה צעיר עברי — זו פעם ה"ראשונה בהקף רחב, פחות או יותר — ב"אלף" ועל דפי העתונות הישראלית בכלל — לראות את דורו כמו שהוא: כפועל-יוצא של מאבק אכזרי ורבי-סבל שבין ייחודו של הנוער הזה ובין מסגרת חברתית בעלת משטר הגירה טוטלי, בינו לבין עדה בעלת מורשה ומסורת מובהקת ומוש"רשת משלה. בתוך שני אלה גדל ומתחנך הנוער הזה ושני אלה מטביעים עליו את חותמם בצורות מצוררות שונות (גם בדרך זו, שרבות מן התכונות

הנחשבות "צבריות" במובהק לא באו מעיקרן אלא כתגובה על תנאי הסביבה הנ"ל).

בתחום עבודתנו האידיאולוגית-הרעיונית הגיי"ע זה השעה אשר בצד חקירות מדעיות של:

- (1) ההיסטוריה העברית מקדמתה
- (2) ארץ-הפרת מבחינה מדינית וכלכלית
- (3) המוסכמות של היהדות והערבאות

יעסקו אלה מחברינו שהם בעלי הכשרה עיונית מדעית בניתוח וחקירה שיטתית ואובייקטיבית של:

(א) המבנה החברתי והכלכלי (הפועל-היוצא התרבותי בצדו) של הציבור הישראלי על כל שכבותיו, כולל השפעת גלי-ההגירה והתמורות הבאות בעקבותיהן, המשפיעות על כלל-הציבור הישראלי.

(ב) הנוער הישראלי — אפיו, קווי-ייחודו ומבנהו החברתי.

(ג) השפעות-הגומלים שבין הנוער העברי וכלל הציבור הישראלי.

אין לנו להשלוח גם את הנוער. חנופה בשאיר לאחרים. לאחר שהאזין זמן רב כל-כך לדברי קילוסים מכל צד, יהיה זה אך לטובתו ולטובת עתידנו בכלל אם ישמע מפינו תחילה על מה שאין בו, על מה שחייב להיות בו למען יהיה אדון לגורלו, או אז סופו של נוער זה לתת בנו אמן.

ד.

ולבסוף הייתי רוצה להרוס אשליה נפוצה אחת, המושרשת עמוק-עמוק בקרב מרבית התושבים של המדינה הזאת, והעלולה לרפות את ידינו.

מן המפורסמות הוא, כי בארץ-הגירה זאת קובע הכל המנגנון הכלכלי הכל-יכול, שהוא אדון לחיים ולמוות, לפרנסה ולשיכון, לחינוך ולתח"ל ליפי-תרבות, ומן הידועות הוא כי הזמן הזה אינו זמנם של אנשי-רוח ואנשי-האידיאליים; רק ת"נועה, אשר המונים נרחבים שומרים לה אמונם, ושגרעין מוצק של חברים נאמני-הרעיון ונוצרים נושא את יעודה תחשב בין הגורמים בעלי-המשקל כדעתם נשמעת, וקובעת.

וכיצד נוכל אנחנו — ישאל השואל — לרכוש לנו גרעין כזה, ואת המוני הנוער העברי, באין בידינו, "מפתח-קסם" כלכלי חמרי?

אולם טעות בידי הסוברים, כי בלא כספים ומנגנון לא יוכל חבר אנשים נושא חזון להגיע לכך לעולם.

יש לנו שלד רעיוני איתן ויכולים אנחנו לע"שותו לחס-חוקו של כל פעיל, ואם במעט ואם בהרבה, של כל חבר, אף גם של כל אהד.

גם בלי כספים ומנגנון נוכל להשכיל ליצור שכבת מנהיגים בעלי כושר ומעוף והשכלה, ה"לומדים בשקידה מכל נסיון פוליטי, שלהם ושל העבר; להעמיד שכבה רחבה של פעילים ותעמל-יים, היודעים את נפש העם, ומשכילים לסגל את עקרונותיהם למושגיו; גם לפתח לנו אסטרטגיה תנועתית ומערכת טכסיסים גמישה לעת צורך.

בשלב שהגענו אליו, עם הקמת מרכז-העברים הצעירים, אין כל מניעה מוחלטת לכך, שאנו לא נוכל לרכוש את כל הנתונים הללו — אם רצוננו עז יהיה די הצורך.

ישאל אפוא את עצמו כל חבר וכל פעיל בתוכנו, ישאל במלוא כובד השאלה: מדוע ייבצר מאתנו להגשים זאת?

אם נרצה — מצוא נמצא את הדרכים לכך.

עם „שמעון צהמרא“ למידד שיף

ש ח ה

על הספר

קשה לקרוא עברי לדון בערכו המוחלט של הספר „שמעון צהמרא“. אדם עלול ליהנות ממקרא ספר המעלה בזכרונו את נוף ילדותו ואנשיו בלי היות לו לספר עצמו חשיבות ספרית תית רבה — לטפוס זה שייכים, למשל, רוב הספרים החביבים על יהודי מזרח אירופה, ש נאלצו אנחנו לקראם בבתי הספר — ולהעריכו מתוך כך, הערכה פחות מדי אובייקטיבית.

כותב השורות האלו, עם שהכיר בסכנה זו, נוכח לדעת כי אין „שמעון צהמרא“ מצטיין בתכונה זו בלבד. אכן, פורט הוא על נימים רבות בלבנו ומעלה בנו את זכר בית ילדותנו, הרחוב, בית הספר, החברים — וכל אלה נראים לנו לראשונה כפי שראינום אנו עצמנו — אך יש בו יותר מכך, וחשוב מכל — גבורו של הספר, שמעון.

אדם טוב הוא שמעון, טוב מן הרגיל: אציל בהליכותיו, טוב-מוג, מהיר להתרשם ואמן בעל יכולת; בסיכומו של דבר: אדם בלתי שכיח, גבוה מן הרמה המצויה אצלנו עכשו, ומי יתן וירבו כמותו. אמת, כוונתו או לרעה לא יתבלט כן פניו בן „תערובת“ של העדות היהודית המאורר גית, וניתן להישאל מדוע הוא בוחר באדם יוצא מן הכלל, שכן אין להניח שבן „תערובת“ רגיל

יהא שונה בהרבה מאדם אחר בן אותה סביבה שבה נתחנך, שכן ניווכח לדעת שרוב בעיותיו של שמעון אינן נובעות ממוצאו הפרובלמטי אלא הנן, בפשטות, בעיותיו של כל אדם עדין ואניך נפש. אך אין בכך סתירה, לפי שאנו משוכנעים, כאמור, שבן „תערובת“ כזה לא תהינה לו לא פרטות סוס ולא קרני ראם, אלא ככל האדם היה, ואם יתבלט לטובה או לרעה לא יתבלט כן אלא מתוך הרכב אפיו האישי, ודאי, משבגר שמעון ניבעו בעיות בניו לבין סביבתו, אך כזאת ארע לרבים מאתנו, ומאותן סבות עצמן, ותגובתנו במקרים רבים דומה היתה לתגובתו.

בכלל מצטיין תאור העלילה והדמויות בבהירות ובכוח-שכנוע, ונראה שמר שיף הנו מאותם הסופרים המצליחים ברומניהם יותר מאשר בן ספוריהם הקצרים (קשה לאמר ש„בני בליעל“ שלו עמדו על הגובה) — ודוקה משום שבספר זה מתגלה הסופר שבמר שיף, חבל על כך שמצוי בו פגם מרגיז העלול להסתיר את הסופר מעיני קורא לא-חריף ביותר. חלק הגון של הספר תפוס קטעים בכתב דק, שמיעוטם הערות מדיניות ורובם הערות אחרות, שקל לשלבן במסגרת הספר הרגילה.

אך שמעון צהמרא הנו אדם בלתי-מדיני במדה קיצונית. לא נוכל לדנו על כך לכף חובה; אך גם לא נוכל להמנע מלהעיר, שאילו היה בו מעט יותר מן החוש המדיני לא היה מתקשה עד-כדי כך במציאת הכוון העלול להוליך לפתרון בעיותיו. שמעון צהמרא מצא שארצו, כפי שהיא כיום, קשה לו לאדם בעל שאר-רוח, שאינו מוכן להצר את אפקו, לחיות בה, — ולא לאדם כזה בלבד אלא אף לרבים אחרים. המסקנה מתבקשת מאליה: יש לשנות את התנאים על-ידי פעולה מדינית. אף גתה, המשורר הגרמני, השתייך בצעירותו ל- מסדר ה„אילומיניסטים“, הנאורים, אם כי לא היה מדינאי בעיקר. רבים מאלה שיקראו את „שמעון צהמרא“ — וירגישו שגם בהם עצמם יש משהו ממנו — יסיקו את המסקנה הנכונה ולפיה יפעלו.

ב. אחאב

שמעון צהמרא, רומן מאת מידד שיף, הוצאת נ. טברסקי, תשי"ב.

הם עמדו בצד הכביש וחיכו למונית. אם כי היה זה בהצטלבות רחובות היה המקום כמעט ריק מאדם. פתאום ראה ג'מג'ום שניים עומדים ומשוחחים. שניהם היו בגיל העמידה. הוא קרא בשמותם בקול. הם פנו, והכירוהו.

אחרי ששאלו על הורי ג'מג'ום ועל מעשיו, ושאל גם הוא, חזרו לשיחתם הקודמת. שמעון כבר ראה כפרים נטושים. הוא גם נכנס לבית ז'ורו, וראה בית נטוש. הוא ראה את יפו, ואת הארבה שעלה עליה. הוא כבר שמע את קולם והריח את ריחם של העולים החדשים. שניים אלה גם הם ראו.

„רואה אתה זוג זה?“ שאל אחד. „ומנין לי כי אין הוא מצואר הגמל שהיה מביא לנו תבן?“ הוא נאנח. „ולגרש את כולם, כך, ובשביל מי? בשביל אלה?“

אמר השני: „אולי לא תבכה? והם היו נוהגים בנו אחרת? אולי גרוע מזה. אני אומר לך: כשאני עובר בכפרים, שמח אני לראות יהודים יושבים שם.“

אמר הראשון: „אה, חביבי, זוכר אתה את אמינה,

שהיתה רוחצת אותי בשוקת כשהייתי כזה? ואת מחמוד אתה זוכר, שהיה מרכיב אותי על החמור? אים עתה? הנשארו בחיים? ואיה בניהם? ואתה מביא לי כינראדם אלה בשביל לשמח את לבי?“ עיניו זלגו דמעות. „לא, חביבי, לא. ואיזה שוד, וכי כך נוהגים בני-אדם?“

אמר השני: „מה אתה בוכה עליהם? ואת דויד שלך מי הרג?“

אמר הראשון: „הם? הם ברחו עוד לפני ש- הספיקו לירות יריה אחת.“

אמר השני: „מה אתה מילל? הלכו, וחסל, ואת הביזה לא תחזיר, אי אפשר למצוא כלום. ואלה אינם כינראדם. רק מסריחים הם. צריך ללמד אותם לעבוד ולא לגנוב ולדבר עברית ויהיו כמו בני-אדם אחרים.“

אמר הראשון: „את זאת הלא יכלו לעשות לפלאחים, ולא היו צריכים את כל המלחמה. במה היו הפלאחים גרועים מאלה הבריות? ואללה, חראם.“

באה המונית, ושמעון לא זכה לשמוע את המשך השיחה.

צ ב ר י ם

הסבר זה עדיין רחוק הוא מיאוש, כי כל חי הוא בן לחי קודם, ועצמאות דוד היא שאלה של דרגה, ולעולם אין היא מוחלטת. יתר על כן, רובם גדלו בתקופת אינפלאציה, עמנו שמע תיאור זה מפי אחד מהם: חייל משוחרר היה, והלך להתראות עם מעבידו האפי שרי, בא החייל למשרד, ומצא פקיד כבן ארבעים וחמש, נעים-מוג, טובילב, ומדייק בפרוצדורה. זאת היתה שיחתם (בקיצור):

הפקיד: עלי לקבל פרטים על עברך. בן כמה אתה?

החייל: עשרים ושש.

הפקיד: גיל העלומים. יפה מאד, מה עשית עד עתה?

החייל: מחרתיים אני משתחרר מהצבא.

הפקיד: ברכת לך, ולפני היותך בצבא מה עשית?

החייל: שנה אחת כמעט ועבדתי.

הפקיד: כמעט ועבדת? כלומר?

החייל: היו ענינים, לא הספקתי לעבוד הרבה.

הפקיד: אהה, אני מבין, בעל מצפון אתה. ולפני זה?

החייל: הייתי בצבא הבריטי.

הפקיד: יפה מאד, אתה איש החובה, ולפני זה?

החייל: שנה שנתיים כמעט ולמדתי.

הפקיד: כמעט ולמדתי? כלומר?

החייל: היו ענינים, לא הספקתי ללמוד הרבה.

הפקיד: אה, אני מבין, ולפני זה?

החייל: מה שהיה לפני זה כבר שכחתי. נדמה לי כי אז הייתי ילד.

הפקיד: אבל אנו צריכים איש בעל נסיון כל שהוא, האמנם אין לך כל נסיון בעבודה?

החייל: אבל אתם מוסד ציבורי, אנו כולנו כך, כל מי שעשה מה שאמרנו לו.

הפקיד: אני מצטער מאד, בן עשרים ושש, וחסר כל נסיון בעבודה, זה קצת קשה, לז לפחות למדת איזה מקצוע.

החייל: מתי יכולתי ללמוד מקצוע?

(מתוך הספר)

בתוך מערבולת הטיפוסים שגרו בתל-אביב היה סוג אחד של אנשים קרוב אל שמעון מכל השאר. אלה היו ילידי-המקום חניכי בית-הספר העברי, הוא לא היה אחד מהם, כשם שלא היה אחד מכל קיבוץ אחר, מרצונו, אבל הם היו ה' חומר הקרוב ביותר ליצירת קיבוץ העלול להכיל גם את שמעון. תל-אביב היתה המקום התוסס ביותר בכל מולדתו, ועד שהוא בולש בין המשך רחוב רבינוביץ לכיכר דינגוף, בין רחוב הגשר לריכוזם של מוסדות ההסתדרות, בין מרצבי ה' בוהמה לסדנאות, ומנסה להבחין בכיוון זרמייהם תוך שקק כוורת הומה, ייחד את ילידי-המקום דוברי העברית.

את אלה בחן בתקווה, כוח אדם זה החל נותן אותותיו בעצם ייחודו, תחילה, בימים בהם היה כל אור זורח ממזרח אירופה, היה בין היהודים בוז כללי, מהול ברגשי פטרונות, כלפי ה„צברים“, תינוקות חמודים אלה (מהם טבים וטבות) היו מוזרים, חצופים, חסרי גינונים אירופים, ולא ידעו להיחזק. משהו בין „פרנק“ ל„גוי“, בין מאי 1947 לדצמבר 1947 הפך היחס כללי, והיה לחנופה כללית, מהולה פחד.

כשניסה שמעון לעקוב אחרי הפכי יחס אלה תמה על אותה תלות רוחנית ורעיונית שלא נפטרו ממנה ילידי-הארץ גם אחרי שנוכחו בכוחם. היה זה כאילו תבעו ילידים אלה הכרה בזכויותיהם, ומשקיבלוה, לא ידעו מה יעשו בזכויות.

הסברו לזה היה כי תהות רוחנית זאת מקורה ב' הערמה. אותם כוחות ציוניים או יהודיים (הוא לא הבחין יפה בין אלה לאלה), משחשבו בסכנה, אירגנו, לדעת שמעון, את המרדנים ביחידות עצמאיות — תחת פטרונותם שלהם, ובוה נטלו את עוקצם. יצירות הכלאיים שיצאו מכך צלעו בשתי רגליהן, וסופן שלא שימשו אלא להוכיח כי אותם „צברים“ אינם, סוף סוף, אלא יצורים עלז' בים שנביחתם רעה מנשיכתם, ורק בהדרכה מתאימה מטוגלים הם לעשות „משהו“, ידי עשו למוח יעקב.

לידת הציווליזציה במזרח

ספרו של פרופ. ה. פרנקפורט

גיוס ולריוס קטולוס

1. על מות הדרור של קסביה.

קוננו, בני קופידו ונוס,
 קל יפה ונעים, באשר אמתה:
 מת צפיר הדרור של בת-החמד,
 הצפור, חביבה של בת-החמד,
 אהבתו הבת מני ציניקה,
 כי קמק מדבש, כבן הנה לה
 וידעה קהפר אמו הצער,
 אף לא קש מחיקה, כי מסביב-לה
 צמ נמר פעם הנה, פעם שקמה
 אל גברתו האסת צניג בלי-הנף,
 כי הלך לו קנרף לא ישובו
 קל באינה, בנתיב שאול נאפל,
 אף לקם לו ירע, נאות צלמנות —
 קל יפה, רשעים, לצד תבלעו:
 את הדרור הנקה-פה הטקסם לי,
 הו עולה! הו דרור מספן אינ-ישע,
 בגללך נפוחות עפה מקכי
 שפי ציניקה-יונים של בת-החמד!

2. קתרוס, על גנבו את בגדי קטולוס

בבית המרחץ.

הו פלוס רב-הנבלוסים, כך ספרות-אננת
 ומפלומונת של אנו ותוכוכני אוננים,
 ומאמת-זקן קלה ומפסקלית נושנת,
 הוא פלוס הטקספן מרות-יצף מתערבלת
 צת הנרס בלנים יאיר בפהקמו, —
 השיבה לי את קצילי, ריקא, אשר גנבת,
 את הסודר ואת האלונטיה המרקמה,
 אשר תשא בראש חוצות, בשל אבי-אביך:
 כל-אל חלץ עתה ה...
 לבל על צלעותי-צמר ונדף-משי
 עוד יתב בשבטי-אש, ונפלאות תקפצה
 כמו סירה קטנטנה שנתקפה בסער
 בין משברים רמים ונסופה המשפוללת.

מרומית, במשקלי המקור, א. שאול

קראה, אולם רובם הגדול, צר לאמר, עדיין אחוזים
 „דעה-קדומה“ מונותאיסטית, הממריצתם לראות
 את המצבים והתהליכים ההיסטוריים שגרמו
 ליצירת דתם או מסורתם באותו אור עצמו שבו
 ראוהו כוהני דתם ומסרוהו למאמיניהם, אף אם
 קשה ליישב את עדותם עם עדות אחרת, לעתים
 רבת-משקל במאד, וכן מונעת אותם דעה-קדומה
 זו מלדרת לעמקה של כל ציויליזציה פוליטאית
 סטית, וביחוד זו שקדמה בארצנו ליהדות
 ולהלניסמוס, שכן מעטים מאוד מהם מסוגלים
 „לשחזר בנפשם“ חוויות שלא היו רוצים לחיות
 אותן.

אדם הרוצה לחדור לנפשה של תקופה רב-אלית
 עליו לדעתה ולדעת לאהבה, אהבתו אינה יכולה
 לבוא אלא מתוך עצמו; ואילו דעת יוכל לרכוש
 לרוב מספריו של פרופ. פרנקפורט.

זוהי ה„קידמה“ של החוקרים המערביים והיהודים, אך במה מתבטאת קידמה זו? הקידמה הטכנית אינה חופפת אותה, ואף לא הקידמה האתית: זו הגיעה לפסגתה בתורתו של סידרתהא גיאומטריה (בודהא) ובפעולתו המדינית של המלך אסוקה, ועדיין לא תורנו ועלינו לפסגה שתדמה לה בגבהה; והבודהאיסמוס היה, כמדומה, פולי-תאיסטי במפורש. את הצעדים הגדולים הראשוניים, הקפיצות המכריעות, בשדה המדע עשתה האנושות לפני היות המונותאיסמוס — ובאשר לא היה, אשר לקידמה החברתית — תקופתנו כולה עומדת בסימן הווכוח על אודותיה, ואי-אפשר להכנס בו כאן, אולם אעיר רק זאת בלבד: המודד הטוב ביותר למציאות קידמה זו אפשר שהוא סיפוקם ושביעת-רצונם של בני האדם; ואלה — זאת יודע כל חוקר — אינם מונופול של ציויליזציות מונותאיסטיות.

כל הכבוד לנצרות וליהדות, ורשאי כל אדם להאמין בעליונות דתו או מסורתו, אך, אם נצטט, יחד עם פרנקפורט, ספר נוסף, בן עטו של קולינגווד **, הרי היסטוריון המשווה שתי תקופות היסטוריות או אפני-חיים היסטוריים, עליו להיות מוכשר

„להבינו באופן היסטורי, כלומר, במדה מספקת של אהדה וחזירה נפשית כדי לשחזר לעצמו את חוויותיהן“.

שנים הן, אפוא, הטעויות שחוקר שומר-דת או מכבד-מסורת-דתית עלול להתפס להן: יחוס מושגים ותהליכים של ציויליזציה שלו לציוילי-זציות אחרות, שאין להם מקום בהן, וחוסר אהדה, שבלעדיה לא תתכן אותה הזדהות נפשית — „שחזור חוויות“, בלשונו של קולינגווד — שהיא הכרחית לכל נסיון לחדירה אל נפשה של כל ציויליזציה שהיא. „המצרים“, כותב פרנקפורט, „שגשגו במאד במשך אלפיים שנה אחרי תקופת הפירמידות; אך טוינבי חושב שנכשלו (מיד אחרי תקופת הפירמידות—ש.א.) משום שאין הוא יכול להגות תשובה במונחים מצריים, אלא באלה שהוא רגיל בהם בלבד“. דוגמה מאלפת לטעות הראשונה, ר. קונוויי, מלומד אנגלי חשוב, כתב (ב„היסטוריה העתיקה של קמברידג'“) פרק רב-כמות על האטרוסקים, שלפיו נראים אלה כעם אנשים רעי-נפש, השוכים, פראיים, נטולי שאר-רוח ועקרים מכל יצירה מקורית. קראו, ל-עומת זאת, את ספרו של ד. ה. לורנס, „מקומות באטרווריה“ — יצירתו של סופר, לא מלומד, אך אדם האוהד לעם רבי-ענין זה ומעמיק בנפשו — והתמונה תשתנה מתחילתה ועד סופה. הרי דוגמה לטעות האחרת.

רבים מחוקרי הקדמוניות הם אנשים בעלי הש-קפה דתית, לעתים אף כוהני דת ממש, ולכאורה אין מדע העתיקות נגוע מכך, אך שתי הטעויות דמוניות למעלה מחבלות בתפיסה הכללית של תקופת היסטוריות וציויליזציות יותר מאשר בפרטים; ואכן, סיר לאונרד וולי העשיר אותנו באוצר ידיעות רב באשר לדברי ימי ארץ בבל, אך הוא עצמו הכביר מלים על-אודות „אור בימי אברהם אבינו“ — מבלי שימצא שמץ של הוכחה אף לקיומו של השם אברהם באור באיזו תקופה שהיא.

לנו בארצנו עתה חוקרי קדמוניות ובלשנים מעולים רבים וכן מחלקת-עתיקות מוכשרת וב-

אם ישנו ספר-מדע שקשה להגוים בחשיבותו, זה הוא חוקר העתיקות, הבלשן, ההיסטוריון, הפילוסוף, האדם המשכיל באשר הוא — כולם מצאו בו לא ענין והנאה בלבד, אלא דבר נוסף שאפשר, כמעט, להגדירו כהקלה — הקלה לנוכח גישתו החדשה, גישה איתנה וצלולה, של המחבר אל הענין שהוא עוסק בו.

חלקו הראשון של הספר, שהנו מועט המכיל את המרובה — 116 עמוד — מוקדש לנושא „חקירת ציויליזציות עתיקות“ והנו בקרתי בהכרח. אחר הערות מספר באשר לספרו הידוע של א. שפנגלר, „שקיעת המערב“, עובר המחבר לטיפול יסודי בספרו הידוע אף הוא של א. טוינבי, „מחקר על-אודות ההיסטוריה“, ספר שהוא, מצד אחד, שיא וסיכום לתפיסתם ההיסטורית בלתי-השלמה של חוקרי המאה התשע-עשרה, ומקור של השפעה מוטעית, שאותותיה נראים כבר עכ-שיו, על חוקרי העתיד, מצד אחר, פרופ. פרנק-פורט מצטט קטעים רבים מן הספר הנזכר, שאין אנו יכולים להביאם כאן, אך האפייני שבהם הוא זה הבא:

„הברות פרימיטיביות, כפי שאנו יודעים אותן מתוך הסתכלות ישירה, ניתן להמשילן לבני אדם המוטלים בעלפון-החושים על-גבי סלע במדרון של הר, כשמסתחיתם מורד תלול ומעליהם מעלה תלול; ציויליזציות ניתן ל-המשילן לרעיהם של „ישני אפסוס“ אלה שזה עתה קמו על רגליהם והחלו לטפס הלאה במעלה הצוק“.

במקום אחר המשיך טוינבי את הציויליזציות למכוניות נוסעות ברחוב בעל כיוון אחד. אין טוב מלהביא חלק מהערותיו של פרנקפורט על כך:

דימויו של טוינבי מגלים דעה-קדומה אבר-לוציוניסטית ומורליסטית, המעכבת בעד חובתו העליונה של ההיסטוריון לטפל בכל ציויליזציה וציויליזציה במונחה שלה, למה נציין ציוילי-זציות שהשיגו הרמוניה עמוקה וממושכת (כאלו של הזוני ושל פוליניזם מסוימים) כ„ציוילי-זציות בלומות“ ש„לא נשאר להן מרץ להתוות את מהלכן קדימה בדרך או על פני הצוק למעלה מהן, מתוך כוונה לקידמה נוספת? איה דרך זו, איהו צוק זה? למה להן לחימרות אלו ולתקופה הלוהטת „קידמה“ לקפח את סיפוקם של בני-אדם שהגיעו לאחדות הכפולה של היחיד והחברה ושל החברה והטבע? טוינבי אינו אלא מעביר הנחות, הממלאות צורך נפשי במערב, אל קבוצות-אדם שערכיהן אחרים“.

אפשר לדבר על קידמה טכנית, ואפילו כך אולי לא הלכה האנושות מעולם ב„רחוב חד-כווני“ מבלי להסוג או לטוב במעגל, אך דיבוריהם של חכמים נוצריים ויהודיים על „התקדמות ברחוב חד-כווני“, ו„טיפוס במעלה ההר“, כהגדרה כללית למהלך חייהן של ציויליזציות, מגלים מיד מהי דרך זו שהם מתכוונים לה, שחוג-ציויליזציות יס-התיכוני הלך בה עד עתה, בכיוון אחד: הדרך מן ה„אלימות“ (בשני סעיפים הנפגשים אחר-כך, היהודי וההלניסטי) אל המונותאיסמוס.

* The Birth of Civilization in the Near East, by Henri Frankfort, University of Indiana Press, 1951.

** The Idea of History, by R. Collingwood, Oxford, 1946.

ז. שניאור, חושף גנוזים

יש להם ליהודים משורר אחד, והוא גם סופר, שאת שיריו הוא כותב בשפת-עבר זה לו כהמשים שנה (קצת מהם הוא חוזר ומתרגם ליהודית, כמדומה, בעצם ידו) ואת הרומאנים שלו הגדולים, והרבים מאד, הוא כותב יהודית (וקצת מהם הוא חוזר ומתרגם לעברית, בעצם ידו). בעיירה אחת בשם שקלוב דרך כוכבו, וכיון שצימחו מחלפותיו — "בן לילה אחד", אמר פעם ח. נ. ביאליק המנוח — עקר ממקומותיו ועשה שנים הרבה במערב, תחילה בפאריס המעטירה ואחר בארצות-הברית של אמריקה. זה-מקרוב אה משכן לו בציון, זהו איש-עט אמון על משל ומליצה; לדברי השמועה הוא גם להוט אחרי הנאות-העולם-הזה, ולפיכך הוא עושה היל (בפרוזה) בתאורי מאכלים וזלילתם וזר-לליהם, אם גם יש אומרים כי מאריך הוא בכך רב מדי. עיקר ההספק שלו היה בפרוזה, וממנה, כמדומה, באו לו גם עיקר הכנסותיו, שצריעין וקצרי-אנינים מפליגים מעט בשיעורן ונותנים בהן טעם לפגם, שלא בדין. עם זאת שמו הולך לפניו בתוכנו כ"משורר" בעיקר, ועתו-ערב תל-אביבי אחד הרואה להביא חוות-דעת קלושות של אדם זה בעניני השעה, קורא לו, למשל, "החשורר זלמן שניאור". כחשורר זכה לא-מכבר גם ב"פרס ביאליק" של עירית תל-אביב, יחד עם אוגה-הדעות ותוהו-החיונות, מר ד. בן-גוריון. אין אנו רואים עצמנו מוסמכים לקבוע כבודו של מי מן השנים האלה נפגם יותר מחמת זיווג זה, בסופו של חשבון.

בשעתו היה איש יפה-תואר ובעל זקן ושפמות שחורים כעורב, נוסח נפוליאון השלישי, ובמראהו כבהליכותיו שבה לב נשים רבות מנשי היהודים במזרח-אירופה. מספרים שגם בעליהן של אותן נשים היו מתאנחים מקורת-רוח שבקנאה ואומרים: "אך זהו גבר". כיום עודנו זקוף-קומה וסברו עודו מפיץ עזות ויהורה ומשהו יופי גם, אף שראשו מקריח וזקנו מלבין והולך. עתה כאו הוא מכביר דברים. קצת מעתרת הדברים הוא מעלה על הכתב ועורכם בחרור זים ובמשקל ובמליצה והיחם קרויים שירה. עתה כאו, אף יש הכותבים עליהם בקורת ודנים אותם, מי לשבח ומי לגנאי. ויש המעניקים פרס לבעל-הדברים. בשעתו קנה לו את עולמו בתחום המושב הציוני המשכילי בממלכות הצאר והקיר"ה (לשאנבם בקיאים בראשי-תיבות: הקיסר-ירושלם-הודו של אוסטרו-הונגריה). לבורגנים-הזעירים ההם, למגיחים מבקתות העיירות, של הגיטו אל העולם ה"גוי" הנאור, להם גילה, בעקבות משוררי הרומנטיקה של מדינת אשכנז, את הררי האלפים ושגב יפים. הוא גילה להם את הכרך הגדול של מערב-אירופה, ופעמים גם התנשא כלביא ובעקבות משוררים יהודים אחרים בני-זמנו דיבר משפטים עם העולם ה"גוי". הוא השכיל לדבר בגסות של מבין-ורגיל על "האשה", ולהתפלסף על "החיים" בהעמדת-פנים שופת-קוצפת של מרדן ומר-קיע וקורע-מחשופים גדול ונורא. כל זאת עשה בהת-מדה ובחריצות נאמנה ובעיני משכילי הקהל שלו כבש לו מעמד של משורר "מודרני", משורר-הכרך ומשורר-הפרימיטיבי ומשורר-השכל כאחד, בתרבות ה"גויים" כבר היו בעת ההיא קטרים מודרניים יותר מן הקטר הזה, אף חשמליים, אבל צעירי היהודים שאר-זה ירדו מעל עגלות השחת שלהם, התפעלו מאד מעצם מראהו של קטר נושף ורועש בתחנת הרכבת שלהם הנידחת.

הצעירים הללו הנלככים אולי הוסיפו דעת בינתיים ואולי הוסיפו בינה וטעם, ואולי לא הוסיפו. אם כה ואם כה הוסיפו שנים, ורבים מהם גם הלכו כבר לעולמם. מכל-מקום, החיים זוכרים למשוררם הסד-נעורים והם שומרים לו אמונים, אף שהתפתחותו הרחוקה של זה ניכרים בה סימנים מובהקים של קפאון, או נחשלות. כפי שהעיר אחד המשתתפים

• "לוחות גנוזים לזמן שניאור. הוצאת עם-עובד, תשי"א. קצ"ט עמוד.

הקבועים בכמה זו, עוד לפני שנתיים, בעת ביקורו הסוער הקודם של ז. שניאור במדינת-ישראל, כל העיסוק שמתעסקים בו כאן קשישי הדור וזקניו אינו אלא משך-הסד-נעוריהם זה.

בשנים האחרונות עשה אותו איש עוד מעשה-רב של גילוי וחשיפה. הוא חשף "לוחות גנוזים" (שהם כביכול, גנוי הקדמות העברית, שהם או שכמותם טמונים, מן הסתם, בעפרה של "ארץ-הצבי"). לדברי המחבר זהו "ריסטברציה של חן-קדומים ופולחן-קדומים... אגרטי שם ועבר מתוקנים מצוירים מחדש" מתוך "גישה ספרותית בלבד...". "כמין בכואה למה שאבד לנו". השירים כמעט כולם, כתובים ברית-מוס העתיק לשירי התנ"ך, לפי עדות המחבר, שכנראה השתדל בכך באמת.

התוצאה היא מסכנה למדי. קשה היה שלא לחזות זאת מראש. התקבלה לא "ריסטברציה" אלא קריקטורה של היי-קדומים ופולחנם. לא "בכואה למה שאבד לנו" — אלא מין תמונת-עוועים מפליצה. לא "ריתמוס תנכ"י" — אלא מין דברנות משונה בניגונה אשפנוזיס. בסך-הכל תערובת קרתנית של היסטוריוסופיה נדושה, נפוחת-מלל, עם מסקנות נועזות שנשכח-מכבר בחכ-

מ. הצור

נוער "ישראלי"

בנוער יש תסיסה. גילויים לכך לא יחסרו. הואיל וגילי-הנעורים הוא תקופת זמן שבין ילדות ל-בגרות, אין להתפלא על כך שקצת מן הגילויים האלה הם לידותיים יותר משהם מבוגרים. ל-שעבר היו אבות ודודים קשישים בארץ נוהגים אולי סלחנות בתופעות מעין אלו בנוער. לפי שהיו נוהגים סלסול בכל גמגום מהובל של "צברינו החמודים והעוקצנים". אבל אנהגו ש-בשר הננו מבשרו של הנוער העברי. בהכרח אנו רואים לעצמנו לדון דיון עניני בהלכי-רוח ש-בנוער ובגמגומי-רוח שבו, כפי ערכם, ולא נפטור עצמנו מהוציא משפטם לחובה.

יש הרבה בחורים, בהם בחורים טובים, שלבם כוונתם על החורבן הכולל, העובר על המדינה. י"י רבים המתפלצים למראה התהום שאנחנו מידרדרים אל תוכה — או אם תרצו, בתוכה. מהם מתחברים לחבורות ומדפיסים כרוז במ כונת-הכפלה. נוסח "הימים ההם", ומדברים רתת על בגידה ועבדות ורקב. מהם, שכוונותיהם "רציניות" אולי פחות, עושים אגודה אחת קטנה ונאספים כמה פעמים, "לנתח את המצב", וסופם שהם "מסיקים את המסקנות" וקובעים "תפקידים", "משרות" זה לזה — האחד מתמנה על "מוכירות ההסברה", והשני על "המוכירות הכ-ללית" והשלישי, או הראשון, "נגיד" יושם. ואחר-כך יושב ה"נגיד" ומחבר מכתב אל "נשיא

הנגיד א. נרגל באגרתו לנשיא ישראל: "דרך יהודה בפנינו — גיבושו של העם מולו, על כל פלגיו, סביב האינטרס הלאומי ותרכות מקורית תוך רכזו כל הכוחות".

התאמרו: מה טעם לדון במין דבר שזאת מידת בגרותו וזה משקלו האינטלקטואלי?

ואף על פי כן, דוקה מבחינתם של אנשי הת-נועה העברית יש טעם לגעת גם בהופעה כזאת ובכל שכדוגמתה. ולא רק מפני ששומה עלינו לתת עין בוחנת בכל נסיון של עיצוב גוף או גופיף צבורי בתחום הנוער העברי.

לכאורה יש לקדם בברכה כל גילוי של תסיסה

מות הפסיכולוגיע והאנתרופולוגיע וחקר-הביבליא, בתוספת נוסף חדשות "פרטית" של נערה-חודר" החצוף, שהציץ ונפגע, הציץ וחשף...

למרבית הצער נמצאה הוצאת-ספרים גדולה שעמלה עמל רב להוציא את הספר הזה, בהידור רב-רושם. בתוך האינפלציה הכללית של הכסף והטעם הטוב נחטף הספר ככפורה בטרם קיץ, על הרוב לקטש את מדפיהם של נהגי קואופרטיבים ונערי-בר-מצוה. ומעריכים כתבו "הערכות" ומבקרים דנהו לשבח, אף גם לגנאי. היו גם שלא התעצלו ודנהו ברותחים, באזמל אכזר ובחיימה שפוכה.

למרבית החוכה והאטולוה נמצאו גם שהגדירוהו כ"כנעני". היו יושבי-קרנות ועתונאים-ספרותיים שסברו כי הופעת נאודות-רוח אלה, המכונים "לוחות גנוזים" חג היתה לחוגים שסביב העתון "אלף". אכן, איש עברי שיש לו איוו זיקה נפשית שהיא אל אוצרות הפיוט והמיתוס של עברו העתיק, אי-אפשר שלא תתעורר בו סלידה מפני הטיפול הזה ב"מה שאבד לנו", מפני הטיפול הזה הגולמני, הדקלומי, הוול והתפל. כמעט היינו אומרים שאנוף יאנף באורח הפורה, הממשש בהם באוצרות הללו באצבעות של סוכך-נוסע ועושה לו אותם כמין חומר למרכתו במעסיו בירידי היהודים.

גימל

ישראל, לשכת הנשיא, הקריה" ונותן את המכתב במעטפה ומדביק עליה בול של גרוש וחצי ושולח את המכתב לתעודתו.

בדרך הזאת השניה בחרה קבוצת נערים המת-קראת גוש נוער ישראלי — "לכד" (לכד, אגב, בדגש חזק בכ"ף, ללמדך שיש פה גם רעיונות חדשים במה שנוגע לדקדוק העברי). אגרתו של בסטנסיל ואחר כך גם בעלון "אש" — עתון נוער ישראלי (ככה! לא פחות ולא יותר, עתון נוער-ישראלי) שיצא בנובמבר 1951, בהוצאת אותו "גוש נוער". טפסיו נשלחו, כמדומה, גם אל 120 צירי הכנסת השניה.

מה יש באותה אגרת ומה אין בה? — יש בה, כמוכן, סקירה היסטורית על העבר, וניתוח ההווה על בעיותיו הכלכליות, החינוכיות, המדיניות וכו', והתווית תכנית פעולה ("לא הצעה בלבד אלא תכנית"). ותמצית משאלות חסודות של כל מיני עסקנים בלתי-מפלגתיים ודייסה פושרת של נקר-דות חיוביות, עתים אף הגיוניות כשלעצמן, מן המצעים של כל מיני מפלגות וגופים (בתוך אלה, למשל, מרכז-העבריים-הצעירים). ובכלל — גישה קונסטרוקטיבית ומרדנית כאחת לשאלות השעה. הכל בכל מכל כל. התמצית המאלפת מובאת בכותרת הראשית המתנוססת על האגרת באותם עלי אש:

והתאגדות עצמאית וחריגה מן השגרה המקובלת בנוער. למעשה אין הדברים פשוטים כל-כך, אין הם מסתכמים בכך. כאן, למשל, ובכמה גילויים דומים לזה, בעיקר בנוער הלומד בשנים הראשר-נות של מוסדות ההשכלה העליונים במדינה, יש ניצנים של שגרה אחרת, שגרה ממין "חדש". לא שגרת-אימפורט יהודית דווקה אלא שגרה "מקור-רית", גידולת המקום. הרי זו שגרה של פרוזת

מאזן הכוחות בארץ הפרת

המאזן הכלכלי

הכלכלה כיום אין להפרידה מן הציויליזציה. האוצרות הפוטנציאליים הגדולים ביותר של הלבאנט' נמצאים בארץ-העורף רחבת הידים שלו. שאינה מנוצלת כמעט, בכוח החשמלי ובאר צרות של אגן הפרת ובשמורות הנפט שסמוך לחידקל. בכל זאת לא תצויר כלכלה מודרנית משל בני-המקום שתנצל את העושר הזה, אלא אם כן יותן לכוחות הכלכליים של ישראל והלבנון למלא את חלקם בארץ-העורף: הישראלים והלבנונים, עם כל דלותם בהשוואה לאירופה ולאמריקה, רק בידם אמצעי הטכניקה וההשקעה המקומיים המצויים בכל האזור כולו.

המאזן הצבאי

לבסוף יש לבדוק את מאזן-הכוחות הצבאי. מאורעות הזמן האחרון, וכן דברי-הימים מאז מסעי-הצלב, מלמדים שהחברה הערבית כמעט אין לה על מה שתסמוך בתחום הצבאי. הבדוי טרדן הוא, לא לוחם; הפלאח כמעט אין בו כל תועלת במלחמה סדירה. המצריכה מזער (=מינימום) מסוים של תרבות ותודעה חברתית. בעצם נמנים כל אנשי-המלחמה השוים משהו בחלק עולם זה על קבוצים בלתי-ערביים, או מסוערבים במידה פחותה ביתר: כורדים, צ'רקסים, דרוזים; עלאויים, מארוניים, אשורים; ואחרונים אך לא פחותים-במעלה — הישראלים.

הפרדוקס שבערבאות

והתמיכה הבריטית

איך נוכל, אם כן, ליישב פרדוקס זה: הלבאנט, שבו הערבאות כה רפה ומפגרת לכאורה, בכל זאת מסונף הוא אל הליגה הערבית ונחשב ארץ-הלב ממש של איזה, "עולם ערבי"? החידה אין לפתרה בגבולות חמש המדינות, שכן ביסודו של דבר הליגה הערבית היא קבוצת-לחץ זרה והערבאות — גורם שמבחוץ.

מבלי שנחזור אל ראשית האסלאם (כשהופיעה הערבאות על הבמה כפלישה זרה מערב), עלינו לנסות ולזכור כמה דברים מן ההיסטוריה של ימינו. המיתוס של הערבאות נולד בעיקר במערב-אירופה המודרנית, הבריטים, הם טיפחוהו וניצלוהו וארגוהו בימי מלחמת העולם הראשונה ולאחריה. תאמיני-השליטים של עבר-הירדן ועיראק נשלחו בפועל ממש על ידי הבריטים מחצי-האי הערבי. רק הצרפתים מנעו את הבריטים מהגייף את הדגל האשמי גם על סוריה. את הליגה הערבית יזמו וארגנו הבריטים בימי מלחמת ה'עולם השנייה. והוא הדין בשלטונות הנוכחיים של סוריה והלבנון, שמיגרו את שיריו האחרון נים של המנדט הצרפתי. נראה בעליל שהערבאות כגורם מדיני לא מכוחה היא קמה על חופי הים התיכון והפרת; גם נראה בעליל שלא בכוחה היא בלבד מוסיפה היא לעמוד שם.

הערבאות והאסלאם הסוני

בכל זאת אין הערבאות תלויה אך ורק בעזרה מבחוץ. יש לה יסודות-משען משלה בתוך הארץ. אולם משען זה מה סיכו? האם באמת ערבי הוא, באיזה מובן לאומי שהוא? ודאי שלא. הערבאות כאן היא, "ראווה" לאיזה דבר אחר: לאסלאם האורתודוקסי.

אין מסורת ממשית של שלטון ערבי באזור

כמעט מדבר כיום (הזה), מצליחות להשאר בלתי-תלויות בשכנותיהן שלחוף הים-התיכון רק במחיר תמיכה מתמדת מבחוץ: תמיכה זו גלויה במיוחד במקרה של ממלכת-הירדן. שאפשר לתארה כפרו-סקטוראט בריטי במסוה דק, אשר לעיראק, שאין בה כל משק ראוי-לזכור מלבד משק-הנפט הנתון לשליטת זרים, הריהי באמת בנין-קלפים הנקרע בין רוב מרדני של כורדים בצפון לרוב בלתי-מהימן של שיעים בדרום; בחינת מדינה ערבית יכולה היא להתקיים רק בכוח סעד מתמיד מבחוץ.

המאזן התרבותי

מנקודת-המבט של התרבות המודרנית שרויים כמעט כל הכוחות בתחומיהן הצרים של ישראל והלבנון. מנין יודעי-קראו-וכתוב (פעמים בלשון אחת, פעמים ביותר מאחת) בישראל ובלבנון עולה אולי כדי 75% ממנינם בכל חמש המדינות שבתחומי ארץ-הפרת כיום. בישראל ובלבנון נמצאים לפחות 80% מבעלי ההשכלה הגבוהה והידיעה הטכנית בכל המקצועות, וכן הלאה. בת קופה זו של ציויליזציה טכנית ומחשבה מדינית חברתית מפותחת, פירוש הדבר שארץ-העורף לא תוכל לעמוד לאורך-ימים בפני הכוחות שמ-קורם בחברה המתקדמת יותר שבחבל חוף-הים התיכון. כוחות אלה, ישראל והלבנון, אינם נושאים עמם כל הבטחה להתעוררות ערבית.

המונח "ישראל" עצמו, כמונח מדיני מודרני, הוא מונח של פשרה. אם תרצו: מונח של מעבר, של התחמקות. ידוע כי בשעה שהחליטו זקני-הישוב — או בשעה שהחליטו בן-גוריון — על השם "ישראל", היו כאלה (דוגמת י. גרינבוים) שתבעו בכל פה את השם, "מדינת היהודים", והיו כאלה שרצו בשם, "המדינה העברית", "ישראל" הוא אפוא מונח של פשרה. כרוב המונחים מסוג זה אין הוא מוגדר בתוכנו. אין הוא מחייב חיוב חרמשמעי, וסובל הוא פירושים רבים גם סותרים. "ישראל", הן המונח הן התוכן המקופל בו, איננו דבר שלישיים. מעצם מהותו טבוע בו ה'מתח בין היהודי לבין העברי. אמונתנו אנו היא שנחוד יש בארץ רק לעברי. בדוחק אפשר להניח כנגד זאת כי עתיד מסוים — אם גם בעל פרצוף מסוים מאד — יכול להיות כאן ליהודי. לאלטר-נטיבה היהודית. אמונתנו אנו היא שיש צורך, וצורך דחוף, במהפכה עברית בארץ הזאת. ה'רים גורסים גם שיש מקום, וסיכויים, למהפכה יהודית. אבל חוג' זרם או הלך-מחשבה המשתמך טים מראות את הברירה הזאת בין היהודי ובין העברי, מהכריע ביניהם, ומהזדהות עם אחד משני אלה — אלה הם גורמים ישראליים. ובתחומי הוויית-המעבר ה"ישראלית" פניחה אין מקום ל-שום מהפכנות ואין בה שום תועלת ואין לה שום סיכוי. על כל פנים, שום סיכוי נהפכני.

המהפכה בתוכנו תחבטא רק בהעמדת קוטב מנוגד, מפורש ומוגדר ומחייב, להוויית-המעבר הזאת.

ואם יש בחוגים הללו, שבהם טפלנו ברשימה זאת, בחורים ישרים ונאמנים, שאינם מתכוונים רק להתבלט ולטפס בסולם למעלה, הנושאים נפ' שם בכנות לשינוי-ערכים לתמורה רדיקלית במעמד הדברים — יעשרנא תחילה את חשבון נפשם, יכריעו תחילה את ההכרעה הזאת, הגורלית, ואנחנו אמונה כי לאחר שיכריעו גם יהיו מאמציהם פורים יותר.

כשאנו בודקים מקרוב את תמונתה של ארץ הפרת הרי עלינו לקבוע שאין בארץ שום חטיבה אחת היכולה לטעון שהיא מייצגת את כולה, או את חלקה הגדול, לא מבחינה מספרית ולא מאיזון בחינה אחרת שהיא. כל הטענות ממין זה, במידה שהן נשמעות ובמידה שניתן לה תוקף, הלכה למעשה, תלויות בחשבון סופי בהתערבות מכרעת מבחוץ — שלאורך ימים לא תוכל לערוב להסדר קונסטרוקטיבי ובן-קיים.

המאזן הדמוגרפי

מעטים השטחים שהם שדה לפעילות אנושית יוצרת בתוך הלבאנט' החרב והנטוש למחצה שטחים אלה מצטרפים כדי אזור רצוף, מעט או הרבה, של ישוב רק באזור שלחוף הים-התיכון (הכולל את מחציתה הצפונית של ישראל, את הלבנון, את חבל לטקיה, וקצת מן השוליים הסמוך כים של סוריה וממלכת-הירדן). ברצועת-ארץ זו יושבים כ-50% מתושבי-הקבע של ארץ הפרת כולה: למעלה מארבעה מיליונים. בתוך אלה הקבוצות המנוגדות בפועל, או בכוח, לערבאות הן כבר רוב מכריע, מצד האמצעים התרבותיים והכלכליים, מצד היכולת הצבאית, ואף מצד ה' מספר.

נראה בעליל שמדינות-העורף, סוריה וממלכת הירדן (שלהוציא את שוליהן המערביים הריהן

נדושות המושמעות בחיתוך-דיבור צעיר כביכול, ופעמים אף בלעדיו, שגרה שבהבעת רצון-טוב סתמי ובמרדנות מלולית, שטחית, אגב התחמקות מכל עיון מעמיק ומכל ביסוס רעיוני רציני, אגב שאיפה להתבלטות אישית, לתפיסת עמדות, לפ' עילות "צבורית" לשמה, לעסקנות עקרה ונבוכה, טפוס כזה של עסקנות צבורית ראה כבר הנוער העברי בשנות 1946-47 בקבוצת, "במאבק" מיסודו של אורי אבנרי. הנסיון ההוא עשה רושם גדול יותר, הן משום ששוקע בו כשרון רב יותר, ביחס, הן משום שסגולות העסקנות הרעשנית והק' ריירזים האישי היו מפורשות בו יותר, הן משום שהיה ראשון במינו בתוכנו. מן הצד הרעיוני והארגוני לא נשאר, כמדומה, זכר לנסיון ההוא. בנוער העברי קשה עדיין מאד לבנות מסגרת ארגונית עצמאית, ללכד כוח שאינו תלוי, אר' גונית, באיזה מן הגופים המפלגתיים הציוניים, אבל עם זאת דומה שיחס הנוער לאידאולוגיה בכלל רציני הוא מכדי שילך שבי אחרי נסיונות אקלקטיים לעשייה מלאכותית של "אידאולוגיה", ועוד פחות מכך נוטה הוא לתת אמון בעסקנים שוחרי מעמד וגדולה; גם אם הם צעירים, גם אם מתוך שורותיו הם קמים.

כאמור, ידוע גם על מספר נסיונות לליכוד חבורות-סתר, מחתרות פרטיות, כביכול, היון ה' החבורות האלו שהוציאו עלוני סטנסיל במשך השנה האחרונה, ואם גם לא נודע עדיין דבר על פעולותיהן הנה מן העלונים ההם אפשר היה ל' קבל רושם כלשהו על אופי חיפושיהן הרעיוניים. יש צד-שווה מעניין מאד בין ה"הלכה" של חבורות כאלו ל"פובליציסטיקה" של חוגים דוגמת "לכד" כיום הזה. דוגמת "ישראל הצעירה" בקיץ החולף, דוגמת "במאבק" לפני שנים. הצד-השווה מתבטא בשימוש בסיסמות עבריות ויהודיות ל' סרוגים, בהתחמקות מהגדרה-עצמית חדמשמעת, אם עברית ואם יהודית, אפשר לאמר שהצד' השווה הוא הצד ה"ישראלי".

„יודנשטאט“ (כהגדרת מנהיגה הראשון, ת. הרצל): מדינה של היהודים, או לפחות — בשביל היהודים.

הסתירה הפנימית של ישראל

בזאת הצליחה הציונות הצלחה חלקית בלבד. לא רק משום שבינתיים נספו רוב המועמדים ל„ממלכתיות היהודית“ בשואה שהביא היטלר על היהודים, אלא גם משום שמדינת-ישראל אינה הולמת לגמרי את האידיאלים של הציונות. עצם שמה — ישראל, שם שהעלוהו מן הקדמות ה־מקראית — דומה שיש בו כעין פשרה בין ציונים שחוו לפנייהם בנין יהודי מבחינה גזעית או דתית לבין פטריוטים גידולי-הארץ שחפצו ברפובליקה נברית לאומית, מודרנית, בלא סייגים גזעיים או דתיים.

הן בפועל הן מצד האידיאולוגיה פעורה לפני המשטר הנוכחי ילוד-הציונות השורר בישראל סתירה פנימית חריפה: החברה המודרנית, המת-עצמת של דוברי-עברית במדינת-ישראל אינה יכולה להעשות חטיבה לאומית מלוכדת, מנהיגה בתוך לבאנט מתקדם ולהשאיר בתוך כך ראש-המחץ של הציונות הבינלאומית, שמטרותיה המוצהרות הן פחות או יותר גזעניות, פחות או תאוקראטיות.

ושוב, אין זה ענין של דעה אלא של עובדות. בעתיד לא רחוק ביותר יהיה על ישראל לבור בין שתי הדרכים, לפי שיכול לא תוכל ללכת בשתיהן. אולם, תהיה בחירתה אשר תהיה, יש לזכור שהציונות לא היתה מכוונת להביא הוויה לאומית ללבאנט, ואין להוכיחה על שלא עשתה כן: לא הציונות גם לא הערבאות לא באו במ־קורן להשיב על תביעה גדולה זו.

אפשר שאנו עומדים על סף התפתחות חדשה בחלק זה של העולם, התפתחות שבתוכה יעוצבו הלכתי-מחשבה חדשים וכוחות חדשים. בהתחשב בפניגור התרבותי והחמרי של מדינות-העורף בלבאנט, דומה שאך הגיוני הוא שראשיתן של מגמות כאלו תהיה בישראל ובלבנון.

בעיקר הדברים הרי הערבאות והליגה הערבית הם ביטוי לאותה ברית במזרח הקרוב, אבל בס־מוך כל-כך לעולם המערבי הכרח היה להטיל את האדרת הנאווה של „לאומנות“ ערבית על העוב־דות הממשיות של החברה המוסלמית והמדיניות הבריטית. אולם „לאומנות“ זו אין היא ערבית לאמיתתה, ובשום מובן אין היא לאומית. הנתין שאינו-אורתודוקסי ואינו-מוסלמי של מדינה „ערבית“ לעולם אינו יכול לשכוח כי — עם כל שיהיו השגיו בתרבות הערבית מזהירים — הריהו נשאר לכל-המוטב אורח ממדרגה שניה, הצפוי לרדיפה והשמד כל אימת שיעשה מסוכן בעיני אדוניו המוסלמים או אלופיהם-מבחוץ. הנה על כן לא התגבשו אומות מתוך המדינות ה„ערביות“, ואין זה מסתבר שבעתיד הקרוב יהיה כן.

הציונות ו„היהדות העולמית“

בתוך השפעות-החץ המרובות הממלאות תפ־קיד בתוך האנדרולומוסיה של הלבאנט, מחוץ ל־אימפריאליזם הבריטי, עלינו להזכיר כאן את ה־ציונות. רוב הציונים, הרבה יהודים, וקצת יש־ראלים אפשר יתרעמו על הגדרת הציונות כהש־פעה זרה. בכל זאת, העובדות הן עובדות, ויש לראותן בעין: מנקודת-מבט גיאוגרפית, היא נקודת-המבט שנבחר לנו להבטחת האוביקטי־ביות, אכן גורס-חוק היא הציונות. לידתה בעיקר באירופה התיכונה והמזרחית. כיום הריהי ארגון בינלאומי, שתומך בה צבור של אמריקאים שהם יהודים על פי דתם ומוצאם. שום איש הבקי ב־מעמד הדברים לא יוכל להכחיש בתום לב שרבים הישראלים שהם ציונים פושרים בלבד, או שאינם ציונים כל עיקר; מכל מקום, עיקר בסיסה האי־דאולוגי וכן הממוני היה ונשאר מחוץ לתחומי הלבאנט.

לשון אחרת, שעה שהערבאות מייצגת אי-אלה צדדים של אסלאם בלתי-לאומי או בינלאומי, הרי הצשנות מבטאת קצת מן המגמות באותה הוויה עדתית חובקת-זרועות-עולם שאינה מוג־דרת כהלכה, הידועה בשם „היהדות העולמית“. מטרתה המוצהרת של הציונות היתה לכונן

שבין הים התיכון, תורכיה ואיראן: להוציא את תקופת-הביניים של ראשית האסלאם לא היו, בדרך כלל, ערבים מושלי הארץ, לא לפני מוחמד ולא אחריו. אבל קיימת גם קיימת מסורת נושנה של שלטון מוסלמי, מאז ימי העותומאנים וקודם לכן, עם כל המצאותיהם הערביות לא הביאו ה־בריטים מבחוץ את מבנה-היסוד של החברה ה־סונית, המוסלמית-האורתודוקסית, כפי שהתפת־חה בתוך הקיסרות העותומאנית. החברה המוס־למית בחלק זה של העולם פירושה שלטון מעמד מצומצם של בעלי-אחווה ומנהיגידת סונים, מורם משכמו ומעלה מהמון אילם של צמיתים, רם ונישא על הפורשים או הכופרים המפותחים יותר, התופסים את כל משרות-הביניים הנחוצות בחיי החברה. השלטון המוסלמי נקרע תמיד בין הצורך לנהוג טובלות במספר פורשים („שיעים“) וכופרים (נוצרים, יהודים) — ובין היראה שמא יחזקו עליו נחות-ידרגה אלה, התר־בותיים יותר ממנו. האסלאם נותן מקום למידה של טובלות — אם גם מפרק לפרק הוא חוזר ומשעבד את רבי-הערך שבנתיניו-הוא וטובה בהם טבת. הנה על כן מעולם לא הקים האסלאם מתוכו אומה, ונראה הדבר שאין הוא יכול להקימה.

הברית הגדולה הבריטית-המוסלמית

ועל כן, למעשה, היה האסלאם הסוני לבעל־ברית רב-ערך של האימפריאליזם הבריטי. היווג דומה שנעשה ראשונה בהודו, מקום שמהא המאה ה־19 גלו הבריטים שבנקל יוכלו לשלוט על פלגי-יבשת שלם על ידי שיתכמו בשכבה המוס־למית העליונה שבה ובכך יסלגו את הארץ מבפ־נים: שליט מוסלמי תמיד הוא נשאר בעל-ברית טוב לבריטניה, הואיל ובל ידיר חזק ונוטה-חסד מבחוץ לא יתקיים לאורך ימים בעולם של תמר־רות, התנאי לכך הוא, כמובן, שיהיה הידיד חזק, הקמת מדינת פקיסטאן המוסלמית-הסונית, מדינת התיאוקרטיה בהשראת הבריטים, היא רק אחד מעשר-התמרון האחרונים במשחק של הברית־הגדולה הבריטית-המוסלמית.

וולטר פוג

נפט ומדיניות בינלאומית

אוצרות הנפט וזכויותיו בדרום-מערב אסיה

עד לא-מכבר לא היתה תורכיה כלולה במנין הארצות הידועות כמכילות נפט בדרום-מערב אסיה. אבל באזור רמאן-דאג, סמוך למקורות החידקל מדרום לאגס ואן, בדרום-מזרח הארץ, מפיקים עתה כ־50,000—30,000 טון בשנה מבארות הנפט, ולפי אומדן זהיר תהיה תורכיה מספיקה את צרכי עצמה בנפט בתוך שנים מעטות; לאמור, תפוקה שנתית של 500,000 טון לערך היא דבר קרוב לדאי. חסרונו של שדה זה הוא בריחוקו בתוך שטח הררי, דבר שיעמיד בעית הובלה קשה במידה בלתי-רגילה: מסתבר שבנין קר-צנורות לים-התיכון או לים-השחור יצריך לפחות חמש שנים, אבל גילוי של שדה זה משווה לתורכיה מעמד חדש לגמרי בתוך הארצות של דרום-מזרח אסיה, כיצוארית-בכוח של נפט, תחת שעד, כה היתה מביאה מבחוץ את כל צרכיה בנפט: מלבד זאת נעשה דרום-מערב אסיה מתוך כך חשוב עוד יותר לגבי המעצמות העולמיות שמבחוץ, בתנאים הפוליטיים הנוכחיים מסתבר שארצות-הברית תמצאנה כאן עוד שדה לפעילות כלכלית וטכנית, אף שלפי חוקות תורכיה אין להעניק זכויות למעצמות זרות.

עיראק, שב־1944 היו בה שמורות נפט מוכחות של כמו 714 מיליון טון, עמדה ב־1939 במקום השמיני במנין הארצות מייצרות הנפט, אף שראשוני הזכויות ניתנו רק ב־1925. ב־1927 החל המעיין המפורסם של באבא גורגור סמוך לכרפוך, לרגלי הרי סוליימאניה שבצפון-מזרח עיראק, להשפיע 860 טון ליום.

שדה-הנפט של כרכוך, שארכו כמו 60 מיל ורחבו המוצע שני מילים, הוא אחד המבנים טעוני-הנפט הגדולים ביותר שבנדוע, והוכח שיש בו אפשרויות עצומות. משדה זה הונחו קווי-הצנורות בני 12 ר־16

הדברים הבאים הם פרק מן הספר האנגלי „מפתח המש־תנה של אסיה“, ספר גיאוגרפיה מדינית שהופיע באנגליה ב־1950. בהוצאת מחוואן, עורכיו הם וו. גורדון איסט, פרופסור לגיאוגרפיה במכללה של לונדון, וה. ק. ספייט, מרצה לגיאוג־גרפיה באותה מכללה. חלקו הראשון של הספר, הדין בדרום־מערב אסיה, נכתב בידי וולטר פוג, מרצה במחלקה לגיאוגרפיה ואנתרופולוגיה במכללה של מנצ'סטר.

הפרק שאנו מביאים כאן, אף שבכמה פרטים כבר „מיושן“ הוא מעט, מביא אינפורמציה עשירה — שבדרך כלל אינה ידועה לקורא העברי — בשאלה שהמאורעות באיראן חזרו ועשוה נקודת-מוקד גלויה של המדיניות המזרחית והעולמית כאחת. (ההערות המצוינות בכוכב הן של המערכת).

האזורים שידוע בהם שהם טעונים נפט בדרום-מערב אסיה מצויים בעיקר בתחומו של חבל ארץ המשתרע מדרום-מזרח תורכיה ועובר את עיראק המזרחית והתיכונה ומערב איראן עד למזרח ערב הסעודית. מצד מקומם וריכוזם קשורים הם בחבל הארץ רב הקפלים והשברים שבין הגוש האיתן של הצי-האי ערב לחזית ההררית של רמת איראן. מלבד הנפט שבחבל זה עדיין ידוע מעט על מציאותו בשאר מקומות שבמרחב העצום של דרום-מערב אסיה, להוציא את הנפט המצוי בשולי הרי אלבורץ, במיוחד סביב סמנאן, מזרחה לטהראן, ובחצי-האי סיני, אבל העובדה שמציאותו של נפט אינה ידועה, עדיין אינה מוציאה מכלל אפשרות את גילויים של שדות-נפט חשובים נוספים.

בית-הזיקוק בראש-תנורה, שהוקם בימי מלחמת העולם השנייה סמוך לשדה קטיף, המחובר בקו צנורות לדהראן, כושר תפוקתו 13.500 טון נפט מזוקק ביום. מפעל זה נעשה מקור עיקרי לאספקת דלק ימי לצי האמריקאי במזרח הרחוק.

בערב הסעודית חולשת עתה ארה"ב על שמורת הנפט שהיא מן-הסתם השניה לגודל בעולם כיום. ב-1945 אמד דה-גוליייר את השמורות המוכחות ב-286 מיליון טון לערך, את השמורות הבודקות בין 570 ל-1290 מיליון טון, ואת השמורות האפשריות ב-2860 מיליון טון לערך. את משמעות המספר האחרון ניטיב להבין כשנדע שזה גם האומד שמביאים בדרך כלל לשמורות המוכחות של ארצות-הברית.⁴

בנסיכות האי בחריין, מנגד לחוף המזרחי של ערב הסעודית, צפונית לחצי-האי קטאר, נמצא הזכיון על שדה-הנפט העשיר בידיים אמריקאיות. האי הוא בריטי מאז 1899, אבל לא מכבר טענה איראן לבעלותה עליו. מן הסתם מתוך שאיפה להגדיל את חלקה בהכנסות הנפט. מאז 1939 עלה כאן הייצור על מיליון טון בשנה, וב-1948 הגיע ל-1.37 מיליון.

בשטח סיני המצרי נקבע בזמן האחרון מקומו של שדה-נפט חדש במחוז עסל, 10 מילים דרומית לצודר לחוף מפרץ סואץ, שהסברה היא כי בכוחו לייצר למעלה משני מיליוני טון לשנה. סמיכותו של שדה זה לקצה הדרומי של תעלת סואץ תאציל לו חשיבות אסטרטגית מיוחדת.

לפי המספרים שברשותנו לשנת 1948 ייצרו אפוא ארצות דרום-מערב אסיה ביחד כמו 54 מיליון טון בשנה. חלקן של ארצות אלה היה אפוא 11.5% בייצור העולמי הכולל; לעומת זאת ייצרו עדיין ארה"ב למעלה מ-60% מן הייצור העולמי. אבל לעומת שדות ארה"ב שתפוקתם מתמעטת והולכת בלי ספק, הנה תפוקת שדות דרום-מערב אסיה גדלה במהירות.

בסיכומו של חשבון עמדו הארצות מייצרות-הנפט של דרום-מערב אסיה במקום השלישי במנין אזורי ייצור-הנפט בעולם, לאמור — אחרי ארה"ב ונצואלה; ייצורן עלה כדי 1/5 מזה של ארה"ב, 3/4 מזה של נצואלה, ועלה כפליים כמעט על זה של ברית-המועצות. (ב-1940, למשל, עלה הייצור של ס.ס.ס.ר. על זה של דרום-מערב אסיה, אלא שירד פלאים במלחמת 1941-45).

יתכן מאד, אם כן, שבתוך תקופת שנים קצרה ביחס ידביק דרום-מערב אסיה את הייצור הפוחת של ארה"ב אף יעלה עליו, ובכך יהיה לאזור הראש-והראשון בייצור הנפט בעולם. אם יתאמתו האומדנים אפשר שבתוך מספר השנים הקרובות יתקרב הייצור של איראן, כוויית, עיראק, ערב הסעודית ובחריין ביחד ל-100 מיליון טון בשנה. בקשר לכך כדאי לזכור שהייצור העולמי הכולל עמד ב-1947 על 445 מיליון טון.

כפי שהתבטא גאולוג הנפט דה-גוליייר, נעתק מרכז-הכווץ של ייצור הנפט העולמי והולך מאזור מפרץ מקסיקו והים הקאריבי לדרום-מערב אסיה, ומסתבר שיעתיק וילך עד שיוקבע נאמנה באזור הזה האחרון.

אינץ' בדרך חדיתא (לחופו המערבי של הפרת) אל נמלי היסרת-היכוון, חיפה שבישראל וטריפולי שבלבנון. כיום רק כושר-הקיבול של הצנורות מגביל את שיעור הנפט המיוצא משדה זה, אבל ב-1938 עברו את טריפולי לבדה קרוב ל-2/4 מיליוני טון. הייצור של שדה זה נאמד ב-1948 ב-4.5 מיליוני טון, והסברה אומרת שב-1951 יעלה ייצורו כדי 14 מיליון טון — גידול פי-שלושה ויותר בתוך שלש שנים.

מציאותן של כמות נפט גדולות הוכחה גם בצפון עיראק, מערבית לחידקל, מקום שנקדחו למעלה מששים בארות. עדיין כמעט לא הוחל בניצול, אבל בסופו של חשבון מניחים שיימתח קו צנורות נוסף להעברת מיליון טון לשנה, לפחות, מסביבות אלו. לא-מכבר ניתנו זכיונות לחקר השטחים הדרומיים יותר — בין בגדאד לבצרה, ואף כאן מצפים לייצור של מיליון טון בשנה, לפחות.

בכברת הארץ הידועה בשם, השטחים המועברים לאורך גבול עיראק-איראן, צפונית-מזרחית לבגדאד, עובר הנפט משדה נפט-ה'אנה בצינור בן עשרים-וחמישה מיל לבית-זיקוקו על נהר אל-ורד סמוך לכנאקין, שתפוקתו משמשת לתצרוכת המקומית. על ייצור הנפט בעיראק חולשים גורמים בריטיים, הולנדים, אמריקאים וצרפתים.

איראן, שבה שמורות נפט מוכחות של 230 מיליון טון, היתה ראשונה בארצות דרום-מערב אסיה שנתנה זכיונות נפט למעצמה זרה: הזכיונות ניתנו בתחילת המאה הנוכחית ורובם המכריע בידיים בריטיות. הזכיון העיקרי חל על השטח העצום של 100,000 מיל מרובע לערך המשתרע באזור שרחבו כ-100 מיל לאורך חופיו המזרחיים של המפרץ הפרסי, ממיצר הרמזו צפונה לראשו של המפרץ הפרסי, עד לשטחים מצפון-מערב לקרמנשאח. כיום יש שני חלקים עיקריים המנוצלים בחבל זה, האחד מצפון-מערב לקרמנשאח, השני מצפון-מזרח דרום-מזרח לעבדאן אשר לחוף שט-אל-ערב, בראשו של המפרץ הפרסי.¹

מזרחה לעבדאן מנוצלים ששה שדות-נפט. ארבעה החשובים שבהם הם מסג'יד-איי-סוליימאן בצפון, האפט-קל במרכז, אגאג'י וגא'ס-סאראן בדרום. שכולם מחוברים בצנורות לבית-הזיקוק בנמל עבדאן. שדות מסג'יד-איי-סוליימאן והאפט-קל ייצרו כבר כ-100 מיליון טון כל אחד, ושדה-הנפט של האפט-קל הוא כיום השדה השני לגודל בייצורו בעולם. האפט-קל מייצר לערך 10 מיליון טון לשנה מעשרים-וארבעה בארות, לעומת שדה הנפט האמריקאי של מזרח-טקסאס המייצר כמו 17 מיליון טון בארות. רובו של הנפט משמש שדות אלה נשלח בדרך נמל עבדאן, וב-1949 ייצרו הבארות השייכות לבריטניה באיראן לא-פחות מ-26.8 מיליון טון.

צפונית-מערבית לקרמנשאח, בשטחים המועברים, מצויים שני השדות של כנאקין ונפט-ה'אנה; זה השני מחובר בצנור בן עשרים וחמישה מיל לבית-הזיקוק סמוך לכנאקין, ואילו השדה של נפט-איי-שאח מחובר בקו-צנורות לבית-הזיקוק בקרמנשאח, המייצר לערך 100,000 טון לשנה.

הנפט של ערב הסעודית נתון לשליטת ההון של ארצות-הברית ופיתוחו הטכני בידי חברות אמריקאיות, על פי זכיונות שניתנו ב-1933 והם חלים על שטח של 450,000 מיל מרובע. החקר והקידוח החלו רק ב-1935, אבל ב-1940 כבר עלה הייצור השנתי על 700,000 טון, וההתפתחות נמשכה ביתר שאת בתקופת המלחמה ולאחריה. לסוף 1949 עלה הייצור השנתי של ערב הסעודית כדי יותר מ-23 מיליון טון, והיא נעשתה היצרן הרביעי בעולם, לאחר ארה"ב, ונצואלה, ס.ס.ס.ר. ואיראן. הייצור מתנהל עתה בשלושה שדות — דהראן, אבאקאי וקטיף, כולם באזור החוף שלאורך המפרץ הפרסי, בין חצי-האי קטאר בדרום-מזרח לשטח כוויית, דרומית-מערבית לבצרה, בצפון-מערב. קו צנורות חדש בקוטר 21 אינץ', הקו ה"טרנס-ערבי", נבנה והולך מדהראן לצינורן שבלבנון.² מתנהל משאומתן על הנחת קו שקטרו 24 או 26 אינץ', "קו המזרח התיכון", מעבדאן וכוויית לטרטוס שבסוריה; זה יהיה קו צנורות-הנפט הגדול שבעולם.³

- 1) שיתוק מפעלי הנפט של החברה האנגלו-איראנית ב-1951 הפסיק בינתיים, כידוע, את ניצולם של שדות אלה.
- 2) בנין הקו הושלם ב-1951.
- 3) השינויים שחלו בינתיים בעבדאן מעמידים בסימן-שאלה את ביצועה הקרוב של תכנית זו.
- 4) בהודמנות אחרת אמר דה-גוליייר כי "קרוב לוודאי שבאמת המלאי... גדול יותר מכפליים כאומדנות הנוכחיים". (ר' ק. נברצקי: "המנדט ומשק הארץ", ספרית פועלים, 1946). גיוף פוין, גם הוא מומחה אמריקאי נודע בענייני נפט, העריך ב-1946 את השמורות המוכחות במזרח התיכון כולן ב-4,000 מיליון טון (לעומת 3,000 בארה"ב) ואת התגליות בעתיד ב-21,000 מיל. טון (לעומת 7,000 מיל. בארה"ב) [ר' ג'ון קמחי: "שבעה עמודים שהתמוטטו"].

בעבור כוס קפה בשבת

(מאת מודיענו)

הפגנת המת

והרי לכם ענין:

תברו הדת והממון, עשו יד אחת והתנכלו לו לאדם אפילו אחרי מותו.

לא, אין זו מליצה סתם.

הללו היו מהלכים בחוצות העיר, נושאים על ידיהם גווית המתה, ושקו.

הפגנה אילמת.

שוקת המתה ומחשים המפגינים, וצועדים.

כך „זכתה“ רחובות ועלתה על דפי העתונים בזכות „החברא קדישא“.

לא זו בלבד שנטפלו אותם עבדקנים לאדם בחייו, דבקו בו ומררו חייו, קמו עליו גם בפגירתו, ובעוד שעילת העילות להתאנויותיהם בחיים היתה הדת, הנה במוותו מררוהו בשל קב דינרים.

והוא שאמרת — דת וממון חברו.

מעשה שהיה, כך היה:

נפטרה אחת מגני המעברה הסמוכה לרחובות. נפטרה, פירוש הדבר — יש לקברה, ואל מי פונים לקבורה במדינת-ישראל? שאלת תם, וכי אל מי אם לא אל סרטורי הדת, המתכנים משום-מה „חברא קדישא“.

ובכן, פנתה המשפחה למקום שפנתה ו... והושבה ריקם, אין החברה עושה „מלאכתה“ חנינם.

נבלים, והכסף מאיין יוקח?

אין זה מעניינם. ישולשל הממון אל כיסם, מוטב, נלא — תצחין הגוויה ותירקב, מה למשפחה להתלונן ולקבול ולבוא בטרוניות!!!

ודבר הרב — דבר הדת, ודבר הדת — דבר המדינה ונפסק.

פסקו סרטורי הדת דברם והחשו, והמשפחה — אף היא החשתה, ולמחר נטלו הגוויה והפסיעו הרחובה, ושקו.

שוקת המתה ומחשים המפגינים, וצועדים.

וסוף דבר? נמצאו רחמים-בני-רחמים, נמצא הממון ושולשל אל הכיס. הוכנסה הגוויה אל „חדר הטהרה“, נרגעה „החברא קדישא“ (מקרקשת דינריה 1) ונרגעה המשפחה.

סערה בצלוחית!

קדיש רחובות

הקימה קודם פיטוריה, לא הקימה לאחר פיטוריה, ריה, לא הקימה אף כשנתבעו לביורור, ואולם, אך הובא הדבר לדיון פומבי, מיד נזעקו כולם כאיש אחד וקראו „צדק, צדק תרדוף!“

ויפה שאל כבוד השופט-העליון מר אולשן — „הכי לא נמצא בכס גם אחד שיעלה בדעתו לקרוא לאשה ולשאול את פיה בטרם תפוטרי?“

עומד אתה לנוכח העובדות הללו תוהה ונבוך; ראה להיכן הגענו: אנשי המאה-השחורה כופים רצונם על הכלל, מבצעים קנוניותיהם תחת חותם רשמי ויורדים לחיי מי שאינו ישר בעיניהם.

מנהגים שונים ומשונים רווחו בארצות אירופה בימי-הביניים; באנגליה קיים עוד היום באחד המחוזות הנידחים חוק משונה, המקנה לבעל-האחוזה את „זכות הלילה הראשון“. קורא אדם דברים אלה, עוקב אחר משפטה של פנינה מונעד, וממילא הוא מסיק את המסקנות.

בעבור כוס קפה בשבת...

אחים“ והעבירה את כיתות-היסוד אל חסות הד-ממשלה, זרם „המזרחי“.

השתלטו הגבאים על המוסד, ומי שבוחש — בוחש.

עכשיו היתה פנינה מונעד עובדת כדי מחצית המשרה ברשת הממשלתית ומחציתה השניה ב-כיתות הגבוהות שנותרו בביה"ס אולינה דה-רותשילד. אין היא אלא מורה פשוטה ונלבבת, המקפידה על הגייה נכונה של החי"ת ״העיין״ ושוקדת לחקנות ידיעת עברית כהלכה לתלמי-דותיה.

שלושים שנות הוראה עברו עליה במוסד, ועכשו קפץ עליה לפתע רוגזם של צרי-עין ומררו את חייה.

מה תימה, אפוא, שבקשה לעבור לגמרי מידי מים לווי אל בית-הספר היסודי, הממשלתי, ואמנם, משקבלו המורות טפסים מטעם משרד החינוך מילאה את הטופס שניתן לה ובקשה העברה אל הרשת הממשלתית.

מסתבר שהטופס הגיע לתעודתו. באחד הימים נתגלגל ובא למוסד המפקח-הכללי אחד מר גולד-שמיט. בא ונכנס לכיתתה. נכח בשעור תנ"כ: חזרה על קינת דוד, משנסתיים השעור יצאו הד-שנים והחלו לשוחח, אז נתברר כי אין מרת מונעד דתית דיהצורך... לא, אין זרם המזרחי, יכול לקבלה למשרה בבית הספר היסודי.

והראייה? „כשאת רוצה לשחות קפה בשבת, מרת מונעד, אינך מתממת אותו?“

„מה, שאדם עושה בכתלי ביתו אינו שייך לאיש ואינו מעניינו של איש?“

כך נסתיימה השיחה, שכן נזדרזה אותה מנהלת לקרוא לו ובקשתו לסור אל משרדה.

והמרקחת נרקחת... יום אחד יצאה קריאה בהולה — „מרת מונעד מתבקשת לחדר ההנהלה.“

לא הספיקה לעבור את הסף, וכבר נצטלה למולה מים לוי — „אינם הפצים כך?“

„מה פרוש, אינם?“

„פירושו, המזרחי!“

„כך?“

„כך, את מפוטרת, מרת מונעד.“

„מה הסיבה?“

מר גולדשמיט חתם על כך שהודית כי בינך-דבין עצמך את מבשלת קפה בשבת.“

ואם סבורים אתם שבזאת תם הענין, אינכם יודעים עד היכן ידי הגבאים מגיעות ומה מוחם עלול לחבל.

בהודעת הפיטורים שנמסרה לידה נאמר שחור-על-גביר-לבן כי פוטרה „מטעמים אידאולוגיים“.

אולם כדי להפליא מכתה הכניסוה בסתר אף ל„רשימה השחורה“, לאמור — רשימת המורים הפסולים מ„בחינה פדגוגית“.

„אני שלימדתי שלושים שנה, שהעמדתי אלפי תלמידות, פסולה מבחינה פדגוגית.“

וכאן לא החשתה עוד. פנתה להסתדרות המורים והוסכם על בירור. מר גולדשמיט סרב להופיע ולמסור דו"ח, מכיון שכך ראתה כי כלו כל הקצים ולא נותר לה אלא לשטוח עצומתה לפני בית-הדין-הגבוה לצדק.

ואילו עכשו שהוטחה חרפתם ועתיד קלונם אגודת להתגלות הקימו העבדקנים ועדת-חקירה, לא

הייתי מהלך במורד הכביש, שונה ומשלש לעצמי:

„קומה שלישית, לפנות ימינה במסדרון, כן, אל תשכח — סימן נוסף: חייט גר בקומה הראשונה של אותו בנין.“

נדמה שהגעתי, הבית דומה לתאור שניתן לי, ואף חייט פלמוני דר בקומה הראשונה. פסעתי פנימה.

עכשו הייתי מדלג על המדרגות, שתיים-שתיים בפסיחה, שלט המעלית מורה „קומה ג'“. משמע, כאן, זהו, הרי גם המסדרון הצדדי, דלת ניבטת ממול, אכן, באתי; הפתק שעל המצילה גורס: „פנינה מונעד.“

לחצתי, צרמימות הפעמון, קול פסיעות — והדלת נפתחה.

„יש לי הכבוד לדבר אל מרת מונעד?“

„כן, מסיגי.“

„רציתי לשוחח עמה על אודות שערוריית פיטוריה.“

„מאיין אתה?“

„ארה“.

„בבקשה, היכנס.“ ותוך שהובילתני אל חדרה — מרוהט בפשטות ובטעם: ראדיו, שטחים פר-סיים, מיטה, שולחן וארון — „אתה חושב זאת ברצינות לשערוריה?“

„ודאי.“

התישבתי וסקרתי בחטיפה — קומה נמוכה, עינים ושער חומים, פנים נעימים.

וכך, לאחר הקדמה קצרה והסברת רצוני, שלפה נארונה צרור עתונים, והחלה לספר:

„נתחנכתי על ברכי בית-הספר אולינה דה-רותשילד, הקיים מזה כשבעים שנה, נכנסתי אליו בגיל שלש, אז שימש לי גן-ילדים, המשכתי לימודי במוסד, ואף סיימתי בו את לימודי היסודיים, ילדה מוכשרת מאד הייתי, אלא שאבי לא עבד ואמי היתה מטופלת בילדים הרבה, עז היה רצוני להמשיך ללמוד ולסיים את הסמינר למורות; כיון שכך עבדתי מחצית היום, ומחציתו השניה למדתי.“

„סוף דבר — סיימתי חוק לימודי בהצלחה רבה, אז ספחתי מנהלת המוסד, מים לנדאו, אל חבר העובדים, עד אז הייתי מתלמידות המוסד, מעתה ולהבא — מורה בר.“

כאן התערבתי ושאלתי: „כמה זמן, מרת מונעד, מלמדת את במוסד זה?“

„כמה שנים? שלושים! כן, שלושים שנה הריני מרביצה תורה בגרגרתני זו, בקולי זה, עברית, אנגלית ותנ"כ, אלפי תלמידות העמדתי, דור שלם.“

וכאן קלחה ובאה פרשת לימודים ונסיעת-השתלמות לארה"ב וחזרה ירושלימה, כל אותו זמן היתה מים לנדאו מנהלת המוסד, והיחסים בינה לבין מרת מונעד — תקינים.

ב-1947 נפטרה המנהלת, ותחתיה מונתה מטעם „אגודת אחים“ האנגלית מזכירתה לשעבר, מים לוי.

ולעצם הענין מגיעים אנו רק לאחר קום המדינה וקבלת חוק-החינוך-החובה, הבנות היו נפוצות זו בכה וזו בכה, שכן ברשת הממשלתית זכו לחינוך-חינם בעוד שבביה"ס ע"ש אולינה דה-רותשילד חייבות היו בתשלום, מכיון שכך קמה „אגודת להתגלות הקימו העבדקנים ועדת-חקירה, לא

ק ס ר ק ט

שבת

שבת, החבריה מאחרת קום, אט אט מתנערים לקראת היום המשעמם המזדחל בעצלתיים. השרב מכה בשממון וצמאון, הריר זב, הויעה נוטפת. מישו מפליט קללה בהזכירו את השק"ם הסגור, "משום מה". מחוסר-מעש, שנכפה בשבת, מחבלים תחבולות לפרוץ למקשה הסגורה. לאחר זכות ומיקוח נרגעים ה"ציונים". הרי השדה ממילא נטוש הוא, והחבורה יוצאת לבצע זממה.

בתמרון הוכו בני החבורה בפגשם בחריר, התימני, כששק אבטיחים עמוס-לעיפה על גבו. וזאת לדעת: הריר דמי הוא, בוקר-בוקר יניח "תפילין" ויתפלל בדבקות לאלהיו עד אם נסתיימה "ריצת הבוקר". השבת — קודש לבית הכנסת ושמור לא ישמור, חלילה.

מומחה הוא, חריר, ההיסטוריה, וכפעם בפעם יעלה ממחשכיה יום צום וכפורים, יום חג וחגא, והסמל — מין גולם — יפטרנו מאימון ומ"שפשוף". כשנתפס חריר בקלקלתו בעיצומה של שבת, לא נבון כלל, וכשנשאל מה דין משא בשבת ענה בשקט: "הדא מותר, זאת ג'ניבה, מותר גם בשבת".

חג האילנות

הדור הוא חג טבע זה, אלא שעל דעה זו ודאי יחלקו אותם מאות היילים שהוקהלו לחוג את חג ט"ר בשבט באולם קולנוע גדול במחנה צבאי א"רש. לראשונה עלה רב צבאי שנאם נאום על דרך הדרש, ולאחר שנסתיים אותו דרש מופלא, שורר תמיהה רבה בין המהגרים, הם רוב הנאספים, עלתה רביעיית גברים מצייצים בתוספת חזן שהשתפך בכל לבו בקרב החיילים גברה ההתרגשות. קללות בערבית מסולסלת היו מין מלמול חרישי מלטף, "קונטרס" פונקט" נהדר לחינוכי החוגים.

לשיא הגיעה ההמולה כשקצין אחד קרא בקול: "לא רוצים".

מוטקה יצא מאחריי-הקלעים להרגיע את הקהל. ובתחנונים אלמים בקש: "חבריה, סבלנות, תנו להם' לגמור".

ואמנם הופיעה לאחר מכן להקת רקדני הבסיס. והיתה בהופעה זיקת-מה לחג הטבע.

מדוע נזקקו לחלק הראשון של התכנית? והיה בכך משום דמי-לא-יחרץ?

ה ג ר י מ

"כל כך אוהב אני את עירי, שאבחר להרסה משארנה עולה על יסודות השקר" (איבסן).

ועל מהפכות

מהפכה, מלה מרתיעה מעט, לא כן? הבריות סולדים ממנה, איסתניסים הם. אבל ההיסטוריה נוהגת לשטות בנו. יש לה חוקים משלה, ומסקנות יש לחוקים.

כשהורדתי באחד הימים מן המדף את הכרך המספר על דברי הימים, נתחוררו לי כמה מן המסקנות. ולצורך הענין אביא את האחת וזו לשונה: תהום פעורה כי תימצא בחברה כלשהי בין המצוי בה לרצוי — סופה שתיביא מהפכה. רוצה לאמר, הבריות מתקוממים כששוללים מהם הרבה מדי מהדברים הרצויים. והדבר רים הללו אפשר להם שיהיו שונים ומשונים, מספירת החומר או הרוח.

בארצי ממשיך השלטון בדרך, דרך של הפליות כלכליות, של הפליות עדתיות ודתיות, דרך של קבצנות ואי-כבוד, של שחיתות ומעל, ולכאורה אין הבריות נותנים לבם על כך, וכדתם מימי-ימימה הם נוהגים. אפס רק לכאורה כך הוא. כי הנה ניצתו השבבים זה פעמיים. פעם בחיפה ופעם שניה בירושלים. בראשונה — עמדו מלחים לוחמים נגד השלטון שסייעו לכוננו. ובשניה התפרעו אנשים מול הכנסת, זה המוסד המחוקק העליון של המדינה.

אכן נמאס השלטון על הצבור, ואת באשתו מביא הרוח באפנו. כי באי-דל נותרנו. בלא מאכל ובלא תרבות. ואם יש אשר ישאלוך — מה הדברים שבידם להציע, וענית — דיבורים רמים בראש גלוי, והונאות מרובות בחדרים פנימה.

גם אם לא נחפץ במהפכה בוא תבוא, כי השלטון עצמו מביאה בכנפיו.

והנה, אם בברחק קום תקום, תנץ ותפרח ישראל אחרת — צעירה — האם לי ולאחי בני-הארץ תהיה? או שוב יקחנה הצבועים בני-לא-עם בידם? על כך לא אדע להשיב. אפס אתם — תנו על כך דעתכם.

על המנון

כי תבוא בקהל עם זר, האון להמנונם וידעתם. כי השכילו העמים, עוד משחר הווצרם, לחיות בתוכו ולמצות בו מהותם. את כל כולהם טבעו בו — את אופיים בלחן, את צביונם במילים. כי על כן יידעם הנכרי, בבואו לשמוע שירים.

המנונם הציוני של היהודים נס ליחו, לגביהם ולגבי לגביהם ניטל תכנו — הנה הגשימו "תקותם" ורשאים הם לעוט על ארצי, וכרצונם — לגבור בה ולבחוש ולספסר...

ולי לא היה נוגע הענין כלל, לולא נמצאתי אנוס — כפיהו עלי כהמנוני. אם גם לחנו לא משלי (אף יהודי איננו!) את תכני לא יבטא, ואף צליל המילים זר לשפתי (כהול עוד בלבב פהנימה...)

על כן אומר:

לחנו של המנון זה ממקום רחוק יבוא אלינו — מצפון ארץ הבלקנים בא, מתוך המולדבים. והנה מהם לקחנהו — לחן רועים מולדבים — המנונה הלאומי של ישראל.

הוכה ואטלולה.

ואין פוצה פה ומצפף.

אכן, כשהשמיע בערוב שנות-העשרים למאתנו אחד ריפלי מאזרחי ארצות-הברית, כי המנון מכורתו לא היה אלא שיריין אנגלי עתיק, לא פסקו המחאות וכתבי הפלסטר, המישה מיליונים במספר. עד שנתקבל המנון חדש והוא אמריקאי בעצמותו (הדגל ורוע כוכבי הכסף). ואף אז לא שכחה התרועמות, ומוסדות השלטון עוד עת רבה עמדו בהתקפתם הטורדת של האזרחים הנועמים. כי עם היו.

ובארצי אם גם ידענו כי את סמטנה נשיר — שתקנו.

היהודים, אליהם לא אבוא בקובלנות. הם באו מן הפרברים, מן הגיטאות וממחנות העקורים, והם חסרים מנטליות של בני לאום. מה-גם שהביעו המלים מרחשי לבם בעבר. אבל אנו העברים, ואפילו קומץ הננו, האם על כזאת נביט והחרשנו?

א בא א ב נ

(מעמוד 3)

באמת "מיוחדת במינה" כל כך "במציאות ובמדע הפוליטי", אבל ודאי שאין זו תופעה רוחה וטפוסית בעולם של אומות. הארץ הזאת עצמה ידעה בהיסטוריה שלה מבנים מדיניים ש"קיימו קשרי-חוק מיוחדים במינם כאלה, או כעין אלה. הדוגמה האחת

שהרי זאת דוגמה מאלפת כל כך. ה"ה" היא המדינה החשמנאית, בימי מה"שרשים ה"איסלמיים" של תורכיה, וכן שקוראים "בית שני", שהיו לה קשרים השרשים ה"טוראניים" שלה, למשל, לא יעכבו כל קומביניצייה ישראלית-תורכית — משום שהמדינה התורכית החדשה היא קודם-כל מדינה לאומית חילונית, טריטוריאלי, שלא מבחינה מדינית בלבד אלא, ובעיקר, מבחינה רוחנית וטכנולוגית פניה אל המערב.

נימוקו הרביעי, והתותן אולי ביותר, של מר אבן היה באותם "קשרי-חוק מיוחדים במינם" — הקשרים האורגניים עם יהודי העולם כולו. אין אנו בטוחים אם תופעה זו היא נות" בממלכה החשמנאית, בבריתות כירו את הלכי-הרוח ה"כנעניים" בנוער

עם שליטים מוסלמיים בודדים ובהת"ה "צבוי" (על כך — במקום אחר בגליון ערבית ביסודות נוצריים-מזרחיים ב"הזה) שנית, באשר התהום הזאת גזירה ממלכה הצלבנית. האמת ניתנת להאמר שאחריתן היתה תוצאה ישרה מאותם "קשרי-חוק מיוחדים במינם", מאותה מידה יתרה של תלות בגורמים שהם חיצוניים ועם זאת, קרובים קירבה אינטימית ביותר, מטעמי דת או מוצא וכר.

נכון הדבר, אם כן, שזיקתה של מדינתנו אל היהדות העולמית היא מניעה חשובה ל"אינטגרציה ישראלית במזרח התיכון", בזיקה זו, על כל תולדותיה ומסקנותיה, המניעה העיקרית לעצם נקיטתה של מדיניות חיובית, דינמית ויוצרת מצד ישראל בארץ-הפרת. אבל, כאמור, סבורים אנו שבסופו של חשבון זהו גם "מניעה" עיקרית לעצם קיומה של המדינה, ומלבד זה סבורים אנו שמניעה זו היא מניעה חולפת. ראשית, משום שבעצם קיימת כבר עתה תהום בין המדינה ליהדות העולמית, היא התהום שאת חששותיו מפניה מביע מר אבן בהמשך נאומו, בהר

אכן, א גלבלום, שליח "הארץ" בארצות הברית, שהביא אותה ידיעה מפורטת על ההשקפה ה"מהפכנית" של שגרירנו בווינגטון, הוא עצמו מקשה: "היש משמעות מעשית לתאוריה של אבן?"

(סוף מעבר לדף)

א.א. 48
פוסט
536 אלון

מדינות ספרות-הברז

המערכת:

אהרן אמיר

אבשלום חפשי, המו"ל: א. י. סופר
נדפס בדפוס מל"ן

הכותב אלינו, המבקש לחתום על העתון, או לקבל גליונות קודמים, יפנה ע"פ הכתובת:

מערכת, אלף, דפוס מל"ן, הלל הזקן 6, ת"א
או: **אלף, ת. ד. 2860, ת"א**

בירושלים נא להתקשר אל: א. אמיר, המושבה היוונית, בית 37, או: ת. ד. 766

בחיפה — אל: י. קינן, ר' גדעון 17, הדר הכרמל, המחיר 150 פ"ר

החתימה לשנה — 1.500 ל"י
כתבות למדור "מעשים שבכל יום" — נא לשלוח ע"פ הכתובת: "מעשים שבכל יום", ת. ד. 2860, ת"א
או: **אלף, ת. ד. 2860, ת"א**

טור אלף

(מעמוד 1)

רצויה, מכל מקום מעשיהם רצויים. הבה נסע כולנו אתם, כל עמך-בית-ישראל. העיקר שנהיה ביחד. נקפץ כולנו אל עברה השני של התהום אשר בתוך, אל העבר אשר שם ניצבים הם, הכנענים החביבים האלה. העיקר שנהיה ביחד.

כן, כן. הכנעניות אינה אלא, במידה מסוימת (מסוימת, בכל זאת) פרי הצירוף נוח(?)! אמנם, יחס של גנאי לציונים בא לביטוי לא פעם באופן מצער, וזה כמובן "חסר טעם אף מבחינה היסטורית", אבל זאת אפשר לעכל. לא נורא, סוף סוף גם ב"הארץ" עצמו בא יחס כזה לא פעם לידו ביטוי, באופן מצער, חשוב יותר הוא ש-החיפוש אחרי תפיסה היסטורית המסור גלת לעזור לנו להכות שרשים באותה ארץ שאליה חזרנו, הוא דבר לגיטימי ומובן.

אם יש בדברים האלה משהו הבנה לדר-כס הרעיונית של העברים הצעירים הרי בא הדבר במחיר התחמקות אקדמאית-זלירה מכל מסקנותיה הפוליטיות, במחיר צמצומה הסאלוני בתחומי החשישים הוח-ניים-אפלטוניים. ובתוך כך בא, כאמור, הנסיון המאונס, הצולע, להעביר גם את האידיאולוגיה והואת בטחנותיה החלר-דות של היהדות בת-האלפים. את הערות הרעיונית-הלוחמת של העב-רים אין להרדים בגלולות מעין אלו. אבל הם יראו בכך סדק ראשון בחומת האידי-אולוגיות היהודיות אשר סביבם.

**ש ו ט י ם -
ועקרבים**

ועידת הקבוץ-הארצי ננעלה בקריאה אל הקבוץ-המאוחד שיגבל עליו עול קולקטיביות רעיונית — ו"תאחד" עם השומר-הצעיר. אין אנו יודעים מה תהיה תגובת הקבוץ-המאוחד על ההצעה, אבל לא נחמה אם ישיב עליה בלשון המעשייה הנושנה על השועל והדגים:

יום אחד עמד השועל לחוף הנהר וראה את הדגים שהם מתרוצצים לכאן ולכאן. שאל אותם: מפני מה אתם מתיראים? אמרו לו: מפני הרשתות והמכמרות ש-פורשים לנו לצודנו. אמר להם: אם כן בוארעלו ליבשה ונדור יחד כדרך שדרו אבותי ואבותיכם. אמרו לו: אי לך שועל, אתה שאומרים עליך חכם שבחיות אתה, אינך אלא טפוש: מה במקום-חיותנו אנו מתיראים. במקום-מיתתנו לא כל שכן!

בסניף ירושלים של מפ"ם נחקרו אחדים מחברי הסניף בקשר לסטיות שיוחסו להם: "לייבשיצום, כנעניזם ומק"יזם", לפי מה שנודע בעתונים. אם יימשך מהלך הענינים הזה במפלגת-הפועלים-המאוחדת-מאד הרי לא רחוק היום ותבריה ייחקרו על — מפ"מיזם.

מעתה, כדי להשתחרר משרות בצבא יהיה על הבנות הדתיות להוכיח את דתיותן, — החליטה הכנסת.

הזכחה, אומרים, תידרשנה שתי תעו-רות: (א) הצהרה של גבאי בית-הכנסת המכיר את הגנירה כרתית; (ב) קבלות חדשיות של בית-מרהץ.

בנגב יש אוצרות ברזל. כשנחזיר לנצלם — נגיע לצמצאות כלכלית.

(בן-גוריון)
אמנם כדי להפיק שם ק"ג ברזל נחוצ להשקיע ק"ג זהב — אבל את הזהב הלא אפשר יהיה לקבל מאמריקה, או מיהודיה.

א ב א

(סוף)

... אפשרויות אלו נראה שהן נובעות מדבריו (של השגריר), ואולי דווקא המעשיות היא גם שיצרה אצל מר אבן את התיאוריה.
דעה זו מתקבלת על דעתנו ביותר. אבל אפשר אולי להקשות למה ל"התאמץ ולברוא", "תיאוריה גיאופולי-מצד שני", "נותנת אפשרות בידינו להחליץ מהכדידות האזורית שבה אנו נמצאים".

דברים אלה טעונים יתר-הסבר, ומר גלבלום אינו מאחר לתתו לפנינו:
"תפיסה ים-תיכונית עשויה להצביע על דרך פתרון. ישראל יכולה להשאיר מחוץ להסדר מזרח-תיכוני, ויחד עם זה לשמור על האינטרסים שלה ולהנות מצדדים שונים של ההסדר. על ידי השתתפות בהסדר ים-תיכוני, אם תורכיה יכולה להיות חברה באמנה אטלנטית, מרוע אין ישראל יכולה להיות חברה באמנה ים-תיכונית? ישראל היא בלי ספק מדינה ים-תיכונית יותר משתורכיה היא מדינה אטלנטית".
הוא מפרש והוא גם מחווה את הדעה כי

הוד-מעלת השגריר הוא איש-מדינה שברוך כלל אין עוררים על שיעור-קומתו האינטלקטואלי. במקומות חשובים הרבה ודאי נטויות אזניים לשמוע לדבריו ועטים נטויים לרשמים. ואף שאין אנו יודעים באיזו מידה יסייעו דבריו לישראל לתפוס את מקומה כגורם ים-תיכוני, ברי לנו לשייך-הגיאוגרפיה של ישראל בסביבתה המ-דינית-הגיאוגרפית הטבעית לא הועילו במיוחד.
מבחינה זאת, לפחות, אולי השיגו הדב-רים את תכליתם, אבל אנו נעו לאמר שכלל אשר ימעטו השגים מסוג זה כן ייטב למדינת-ישראל...

הגליון הזה

מחמת מחסור כרוני בנייר נתעכבה הפעם הופעתו של "אלף" יותר מן הרגיל. כנגד זאת חלו בעתון שינויים (קצתם נראים כבר עכשו בצורתו של עמוד-השער) שאנו מאמינים כי יהיו לברכה לעתון ויוסיפו להעלות את רמתו. המערכת הורחבה ב-מידה ניכרת. עדיין לא נקבע הרכבה סופית; מכל-מקום מונה היא עתה 3 חברים (אהרן אמיר, אבשלום חפשי, יאיר עברון) ומועצת-המערכת, הכוללת את שלושת אלה, מונה 12 איש — מהם 8 בירושלים, 3 בתל אביב, 1 בחיפה.

כל אחד מחברי מועצת-המערכת קבל עליו אחריות למדור מסוים, או לכמה מדורים קרובים. הואיל והמלאכה חולקה סופית לפני זמן קצך מדי, עדיין לא יתן המבנה החדש אותותיו בצורה בולטת כל כך בגליון שבידו. בגליון הבא לבטח יהיה הדבר ניכר אל-יכונן, גם בגיוון הענינים, גם בגיוון חברי-המשתתפים, גם בדופק הדברים. מנוי וגמור אתנו לעשות את "אלף" עתון פוליטי יותר ויותר באפיו, נמרץ יותר בתגובתו על ענינים שוטפים, בפרט בחיי הנוער; יותר "עחונאי" — אולי מעט פחות, "עיוני". ביד הקורא לטייע הרבה בחידוש דמותו של הענין — ולעודתו בעצה ובהשתתפות נצפה בתקוה.

ב. נהר, מחברינו החדשים במועצת המערכת, מנתח במאמרו המקיף, לנוכח החשכה הגדולה: "סולם", את יסוד-דותיה של השקפת-העולם הגוענית, המיס-טית והאפלה של "ברית איתנים", הגוף הצבורי החדש מיסודו של ד"ר י. שייב, עורך "סולם".

בעית ההשתלבות באיזו ממסגרות-הפיקוד של הגוש המערבי היא כנראה עתה אחת הבעיות שבהן מתחבטת מדינות-החוזק הישראלית. בעקפים נגע בה השג-ריר מר א. אבן, בנאומו הידוע בניו-יורק לא מכבר, ונאומו זה הוא ענין מאמרו של אהרן אמיר, "אינטגרציה" נוסח אבא אבן.

בבחינת חידוש הוא המדור **מעשים שבכל יום** — המכוון להיות במה לתאורם והוקעתם של גילויים שונים של תיאוקרטיה ושחיתות, שהם תופעות-לואי של המשטר הציוני הרקוב. הפעם באות כאן רשימות מאת מודיענו, קדיש וזאב מור, עורתם של קוראינו ומודיעינו חשובה במיוחד לגבי מדור זה, שאנו נשתדל לעשותו **עמוד קלון** לאמתו.

מה עכשו? — מאמרו של זאב בן-שלמה — שואל לנתיבי החדרתו של הרעיון העברי לאחו הקמת מרכז-העברים הצעירים ולארחות פעולתו של הגוף הפוליטי החדש בתוך הנוער, מ. הצור, ברשימתו **נוער ישראלי**, מותח בקורת על נסיונות-ארגון קקיוניים בתוך הנוער, דוגמת חוג "לכד", ודוד מאיר מעלה **הגיגים** על המנון... על מהפכות.